

ÖRÖKIMÁDÁS

Kiadja a Központi Ölláregyesület.

ÖRÖKIMÁDÁS

a Központi Oltáregyesület havonként megjelenő hivatalos közlönye.

ÖRÖKIMÁDÁS TEMPLOMA

Ahol a kalmár zaj vad áradatja
Temeti el a szív síró szavát,
Hol szenvedély tűzéből fonogatja
Érdek viharja villámstorát;
Miként baragvó fengeren a hold,
Mely a tájtékra szeliden mosolyg,
Mint a gazok fehér lilioma:
Áll az Örökimádás temploma!

Házám szive, te ékes, büszke város,
Ma felragyoghat a tekinteted,
Hisz homlokod új diadémsugáros,
Amit e templom örökmécse vet.
Mellette gyöngye nagy villanyszemed,
E kis sugár eléri az eget,
S oda, hol él jövőd bűvös hona:
Fűz az Örökimádás temploma!

Örök imának ajka ez a templom,
A mely az égre bizva fölzokog,
Habár a szenvedés szigetje e hon
S körötte zúg a tenger vád, szitok:
A szenvedés kesergő angyala
Nevét azért mutatja új fala:
Erzsébet szellemének otthona
A szép Örökimádás temploma!

Oh, lépjetek be hát e szent magányba
El-elcsitulni tört, zajos szívek,
Hol a bű terhét ima lenge szárnya,
Varázshatalma emelinti meg;
S száll, mint oltárvirágnak illata,
Miként tömjénfüst, melynek vonala
Ezüstös glóriaként leng tova:
Derít Örökimádás temploma!

A kedv is hozza el allelujáját!
Ha szűk a szív, e templom tág, magas,
S fölé kapuit az egek kitárják,
Odarepülhet, mint a nyíl, a sas:
S szeráfzenébe olvadoz dala,
Maghallja a kegyes Isten maga,
S allelujája nem apad soha:
Ily jó Örökimádás temploma!

Térjen be hát a bű, örömpesve,
Fehérre mosdjon a fekete bűn!
A lélek öltöz itt ünnepi mezbe,
S a gondok szürke árnya messze fűn...
Bőség, nyomor imát rebegjen itt,
Örök himnusz daloljon büszke hit,
Ne kicsinyelje a gúny mosolya:
Csak név «Örökimádás temploma!»

Hogy volna név csak? Hisz oltára mellett
Ölelkezik palota s nádfedél!
Korona csókja hinti a keresztet,
Jogar s koldusbot itten összefér!
Selyem s a gyolcs, — daróc s bibor simúl
Miként az ég a földre ráborul
S mint az ima eleven oszlopa:
Zeng az Örökimádás temploma!

Hogy volna név csak? Hisz körülkarolja,
Miként a habkarok a szigetet,
Eget fehér bárányszellők szűz fodra,
Csodás gyémántot az aranykeret:
A csendes zárda azt a templomot,
Hol a rózsafüzéres sororok
Aján sohase hal meg az ima,
De áld, Örökimádás temploma!

Egy Úr van itt csak, egy örökhatalmú,
Előtte porba rogy koldus, király;
Hozzá eped a bűn, erény, öröm. bú, —
Fohász, ima, ének feléje száll
— Ahol Erzsébetünk hólelke él,
Kiről e templom bús regét regél, —
Az Úrt imádni nem szűnik soha
Zsufolt Örökimádás temploma!

Örök ima susog e templom ajkán,
Hogy oly kegyes királynét küldje ég,
Kinek honunk dajkálva ring a karján
S szemébe' gyászunk harmatozva ég...
Azaz csak égett! ... Már a könny miénk
E templomot könnyekkel építünk
És tört szívünk a kő rakott sora:
Ez az Örökimádás temploma!

«Nagy Isten, — sírnak e szivek jajongva,
Ha alszik is a néma éjszaka,
Csak ily királynét adj az árva trónra,
Milyen dicső Erzsébetünk vala,
S e templom örök hála nyelve lesz,
Ahol magasztalásod zengedez,
Egy óriási bűgő orgona
Lesz a Örökimádás temploma!

Hazám szive e város és e város
Szive e templom, mely már földobog:
Szava a szellő szárnyán szerteszálldos
Harangok szive úgy zeneg, kopog...
Amíg vér lüktet a magyar szíven,
A város e nagy szive sem pihen,
Sohsem temet el a mulás pora:
Te szép Örökimádás temploma!

Szepessy beszélt.

MEMORIAE

DÉG élénken emlékszem arra az izgalomra, mely Budapest népét magával ragadta, mikor 1898 szeptember 10-én délután hire ment, hogy szeretett Erzsébet királynénk ellen merényletet követtek el. Nem tudtunk még biztosat, csak egy ujság szerkesztősége kiírta s százezer élő telefon egy perc alatt tovább adta a hirt: Gyilkos merényletet követtek el nagyasszonyunk ellen, hogy mily eredménnyel még nem tudjuk. S félmillió szív dobbanása egyszerre csak megállt. Ijedten tekintettünk egymásra: Hát ilyesmi is lehetséges? Majd kételkedni kezdtünk, hogy tévedés az egész, hisz oly természetes, hogy annak baját, kit szeretünk, nem igen akarjuk elhinni.

De mikor az utczákon százezer számra tolongó nép a gyászos hirt vette, hogy a rajongón szeretett királyné a gyilkos törének dőfése folytán meghalt, szinte megremegett Budapest s egész Magyarország földje a milliók boszúért és megtorlásért kiáltó szavától. Zúgott a tömeg s a gyilkos életét kívánta és a méltatlankodás általános volt, hogy az ország, melynek földjét az elvetemült ember meggyalázta, nem ismeri a halálbüntetést.

De csakhamar elnémított minden más szót a fájdalom és gyász hangja. Sötétség borult a lelkekre, tompa megadás ült a sziveken s szabadon folytak a nemzet könnyei annak koporsójára, kit mindenek fölött szeretett s feledni nem tudott.

MÁRIA VALÉRIA FŐHERCZEGNŐ
az Örökimádás templomépítő egyesület fővédnöke.

Mikor aztán a szaggató fájdalom lassankint aláhagyott s az emberek higgadtabban kezdtek gondolkozni, érezte az egész nemzet, hogy nem elég, ha a könyvek tengerében uszik is a felejthetetlen királyné néma

VASZARY KOLOS BIBOROS HERCEGEPRIMÁS
az Örökimádás templomépítő egyesület védnöke.

koporsója, vagy még kevésbé elég, ha örök sötétségbe zárják is a büntett szerzőjét, de még az sem egészen elég, ha márványszobor örökíti meg közöttünk a nagyasszony elköltözött alakját. A szerető szív mást kívánt,

mint könyvet, büntetést és emlékezést. A megsértett, kegyeletében durván megháborgatott magyar, keresztény lelkelet *engesztelést* kívánt. Engeszteljük meg a gyászos eset által megbántott isteni felséget, nemzeti kegyeletet s gyermeki hűséget, ez a vágy nyert kifejezést ezer meg ezer lélek által.

Engeszteljünk, de hogyan?

E mód keresésénél találkozott az Erzsébet királyné emlékére emelendő engesztelő mű s az örökimádás templomának gondolata. Már évek óta tervezte több budapesti jámbor lélek egy szentségi kápolna létesítését, a hol az Oltáriszentség szünet nélkül imádtatnék. A mozgalom élén a nagy katolikus vezérférfiúnak özvegye, özv. Cziráky Jánosné grófné s egy szentéletű pap állott, a kinek nevét nem akarom kiírni, de a kit szeretnék a szentségi Jézus trubadurjának hívni. Ez a két buzgó lélek azonnal megértette s csakhamar megértette az országgal is, hogy az elköltözött nagy királyné emlékét semmise örzi jobban és halálát semmise engeszteli meg tökéletesebben, mint ha

GRÓF CZIRÁKY JÁNOSNÉ †

a Központi Oltáregyesület alapító elnöknője, az Örökimádás templom építési mozgalomának megindítója.

nemzeti fogadalom gyanánt Erzsébet-örökimádási templom emeltetik, melyben buzgó lelkek az Oltáriszentségben jelen levő Úr Jézus előtt állandóan könyörögnek a boldogult királyné megdicsőüléseért s annak a korszellemnek, mely halálát okozta, javulásáért. Így született meg az Erzsébet-örökimádási templom gondolata.

A gondolatot a fönnebb említett két lángbuzgalmú lélek először a vezetésük alatt álló központi oltáregyesületben tette népszerűvé. De csakhamar országszerte fölkarolták az eszmét s mindenfelé megindult a gyűjtés az Erzsébet-örökimádási templom létesítése érdekében. Rövid időn belül

megalakult az országos nagybizottság a hazai főnemesség s az ország vezető osztályainak hölgyeiből és férfjaiból. Nemsokára majd minden vármegyében és vidéki nagyobb városban alakultak helyi bizottságok, melyek sokszor megható módon szereztek tekintélyes összeget a szent cél számára.

A mozgalom élére e közben — az örök dicsőségbe költözött *gróf Cziráky Jánosné* helyett — a nagynevű országbíró leánya, *örgróf Pallavicini Edéné, Mailáth Etelka* állott mint a nagybizottság elnöke. Kegyelemes asszony nem csak rangjánál fogva, hanem igazán mint az isteni kegyelemnek, a szent energiát kölcsönző természetfölötti ihletnek ritka

ÖRGRÓF PALLAVICINI EDÉNÉ

Központi Oltáregyesületi Választmány és az Örökimádás templomépítő-bizottság elnökasszonya, a templom építési alapjának megteremtője.

nagy mértékben részese. Ha az Erzsébet-örökimádási templom megvalósult, abban ugyan sokaknak van érdemük, de ő volt az, a ki párját ritkító személyes és anyagi áldozattal a művet első sorban megvalósította. Az igazi szentírásbeli «mulier fortis»-szal az elnökség terében a katolikus főuri világ oly kitünőségei osztoztak, mint az áldott lelkű *gróf Wenckheim Krisztina*, a magyar katholicizmus nagy pátriárkája *gróf Zichy Nándor* s a katolikus társadalmi mozgalmak vezére *gróf Zichy János*. Nem szabad azonban említés nélkül hagyni az oltáregyesület s ezen mű alelnökét sem, az Isten házának dicsőségeért lángoló *Kiss Aladárné* úrnőt, s méltó

elismeréssel kell adózni annak a férfiúnak, ki hivatása kötelességeinek szigorú teljesítése közben napról-napra járt-kelt s intézkedett mint amunka ellenőre s közben páratlan bőkezű áldozatokat hozott a templomra s ez *Heinrich Aladár* nagykereskedő, a hithű katolikus polgár tipikus képviselője.

Mikor a gyűjtés annyira előrehaladt már, hogy a mű sikere nagyjában biztosítva volt, hosszas keresés után megvétetett az Üllői-út 75. és 77. sz. a. fekvő 1400 □-öl nagyságú telek 330.000 koronáért. Azután pályázat lett hirdetve a templom és a két oldalt emelendő zárda- és oltáregyesületi épület tervei számára. A pályázatból *Aigner Sándor* műépítész «Memoriae» jellegű terve került ki győztesen, mint a bíráló bizottság ítélete szerint a templom specziális céljának s a művészi követelményeknek legmegfelelőbb.

1904. május 10-én tették le az alapkövet az apostoli király, a felséges uralkodóház s az egész hivatalos világ jelenlétében országos ünnepség és eucharisztikus kongresszus keretében. Utána serényen megkezdődött az építés.

A nagybizottság által kiküldött tizenegytagú végrehajtó bizottság sűrű egymásutánban tartotta üléseit s rendelte el. a munkákat. De csakhamar nagy nehézségek előtt állott a bizottság; kitűnt, hogy a begyűlt pénz nem elégséges. Az eredetileg 600.000 koronára preliminált épület az árajánlatok alapján 830.000 koronát igényelt. Tele voltunk aggodalommal s már attól tartottunk, hogy félbe kell szakítanunk a munkát, midőn az egyik ülésen az elnöknő ö nagyméltósága kijelentette, hogy édes anyja, *özv. Mailáth Györgyné* 200.000 koronát ad az építésre. A fejedelmi adomány hírével nem volt szabad zajt csapni. Mit tehattünk mást, mint hogy könyekkel szemünkben imát rebegtünk a nagylelkű hölgyért.

1905-ben elkészült a zárda s az oltáregyesületi ház és beköltöztek a Mária Reparatrix apácza-rend anyái, kik eddig a Rákos-utczai ideiglenes kápolnában végezték az örök imádás Istent dicsőítő és engesztelő szent gyakorlatait. Az oltáregyesületi ház első emeletén nyílt meg az új örökimádási kápolna, s mikor ott láttuk, mint sereglének nap-nap után a hivek százai a buzgó apáczák köré istentiszteletre, már alig tudtuk kivárni az időt, a mikor a templom megnyílik s befogadja a szentségi Üdvözítő hódolatára siető ezernyi hívő sereget.

Közben a templom építése — ha a munkásviszonyok következtében megszakításokkal is — serényen haladt előre. A mindinkább szaporodó

GRÓF ZICHY NÁNDOR,

A magyar katolicizmus vezére, az Örökimádás
templomépítő-bizottság elnöke.

költségek fedezetet nyertek a székesfőváros 100.000 koronás segélyéből, a vallásalap 56.000 koronás támogatásából s a további gyűjtésből. De mindez nem volt elég s a templomépítő egyesületnek végre el kellett magát szánni 300.000 korona kölcsön föl vételére. Az osztrák-magyar bank jelzalog osztálya ugyan a legnagyobb előzékenységgel járt el a pénzügyi műveletnél s folyósította ez összeget, de ez adósság mégis oly teher, mely nagy súlylyal nehezedik az intézményre, s törlesztése — merjük állítani — nem csak a templomépítő egyesület feladata, hanem bizonyos tekintetben nemzeti kötelesség.

A mi már most a készen álló mű összes költségeit illeti, a telek ára 330.000 korona volt. A templom építési költsége 544.911 korona 47 fillér. A két szárnyépület és az összekötő árkádok 378.235 korona 45 fillér. A templom belső berendezése 262.000 korona. Műépítészti tiszteletdíj 50.000 korona. Különböző illetek, költségek, apróbb kiadások 25.000 korona. Szóval az egész mű körülbelül 1,600.000 koronát igényelt. Ha meggondoljuk, hogy ezt a viszonyaink közt óriási összeget társadalmi uton kellett előteremteni, akkor elmondhatjuk, hogy a magyar katolikusok szívéből nem halt még ki a kegyelet s a nagyra való készség.

Erről különben meggyőződhetett mindenki, a ki akár a nagy, akár végrehajtó bizottság ülésein részt vett vagy azokat figyelemmel kísérte. Büszkén állíthatja e bizottságok minden egyes tagja, hogy nagyobb buzgalommal és teljesebb önzetlenséggel nem dolgoztak még mint ott. A végrehajtó bizottság hatvan ülésén, melyek nem egyszer fél napokat vettek igénybe, oly lelkiismeretességgel és szeretettel intézték e szent ügyet, hogy oda lehetett volna küldeni az embereket, tanulják meg, hogyan kell a köz javára fáradni. A művészi iparkodás, a körültekintő gondoskodás s a felsőbb szempontok által vezérelt ellenőrző lelkiismeretesség működtek közre, hogy a nagy alkotás szépen valósuljon meg.

A tervező művész jeligeje «Memoriae» volt. S valóban a szó legnemesebb értelmében emlékmű az Erzsébet-örökimádási templom. Tornya mint egy intő ujj emelkedik a társadalom előtt, s emlékezetbe idézi, hogy e szent hajlék azért épült, mert nem szabad elfelejteni egy áldott királyné emlékét, ki azért halt meg, mivel korában figyelmen kívül hagyták a rendet és tekintélyt biztosító isteni törvényeket. S emlékünkbé idézi, hogy e törvények s a társadalmi rend biztosítékát Annál kell keresni, ki benn e templomban szentségi trónján várja a népek hódolatát, hogy őket áldja és erősítse, s ez által a trónok és országok erejét biztosítsa.

Azért, midőn megnyílnak az új templom kapui, mint nemzeti kegyhelyre zarándoklunk oda s fogadalmat teszünk, hogy emlékezni fogunk és soha meg nem feledkezünk Krisztusról s az Ő evangéliumáról. S midőn megdicsőült királynénkra emlékezve hű magyar lelkünk fohászait

küldjük érte az égbe, abban reménykedünk, hogy a Szentség kegyelme kiárad a nemzetre s a világra, és ismét megszilárdul a szivekben a hit, az erkölcs, a polgári erény s a felség tisztelete.

Dr. Glattfelder Gyula.

❧ A Központi Oltáregyesület ❧

AZ ÖRÖKIMÁDÁS-TEMPLOM megalkotása a Központi Oltáregyesület érdeme. A templom fölszentelésével új jelentőséget nyert a Központi Oltáregyesület is, mint egy oly intézmény, mely nemcsak a magyar katolikus társadalomnak, de az egész magyar kulturának is nagy szolgálatokat tett. Egy félszázad óta ápolja ez az egyesület templomaink oltárán azt a szent tüzet, mely már honunk dicső alapítóinak lelkét élesztette, szent István királyét, ki a nemzeti lélek megerősítésére templomokat épített és Gizella királynéét, ki a templomokat fölruházta. A hazának ujjáalkotásáról volt szó akkor is, midőn a Központi Oltáregyesület megalakult. Alapítása abba az időbe esik, melyben a szabadságharcz után leigázott nemzet újra reményelni kezdett: az Oltáregyesület azon időben alakult meg,

TRAUTWEIN JÁNOS †

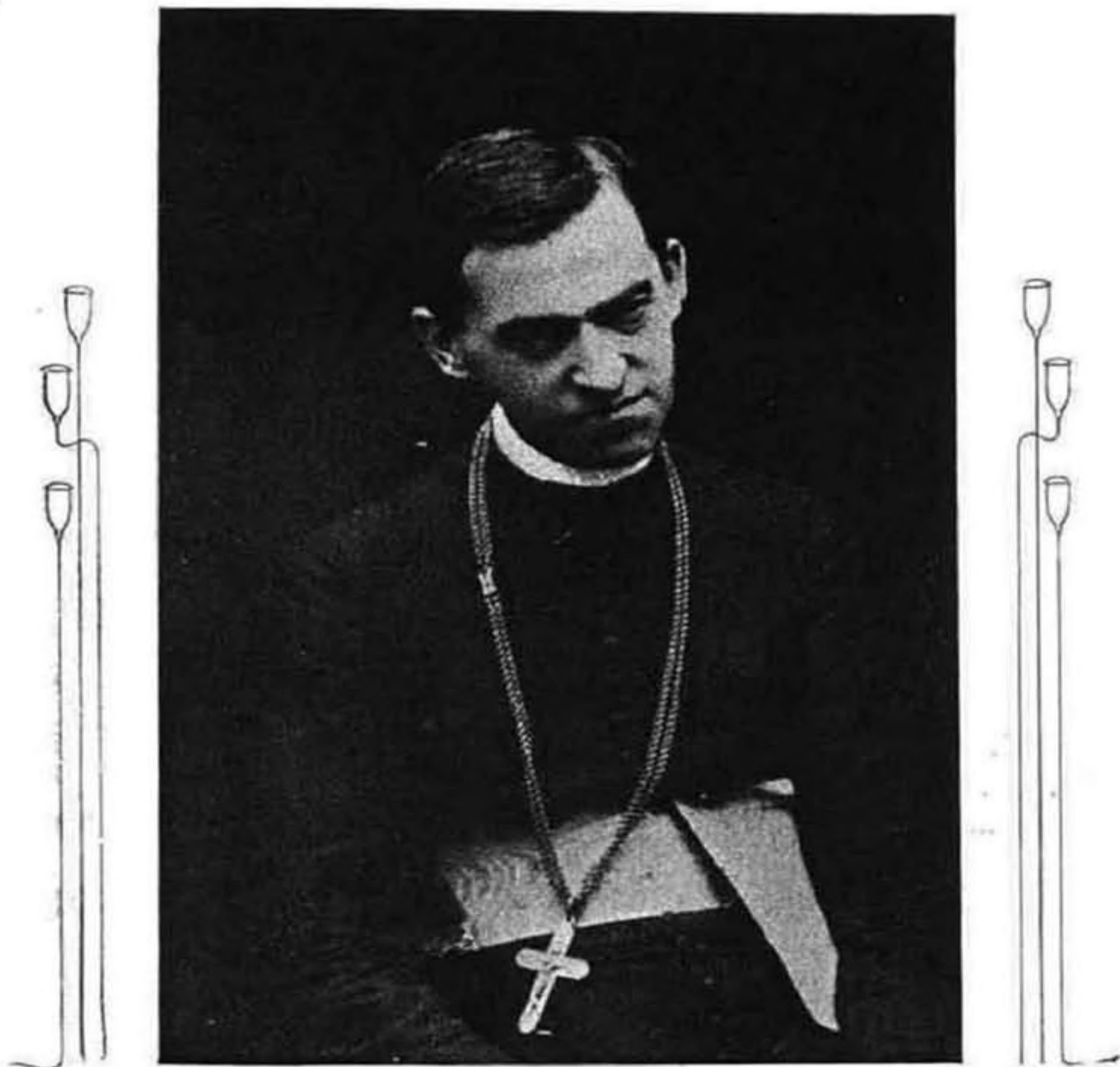
A Központi Oltáregyesület alapítója, az örökimádás első szervezője.

a midőn I. Ferencz József menyasszonyát, Erzsébet királynét az oltárhoz vezette. A hazafias piarista-rendnek volt a tagja az a férfiú, a ki az eszmét először megpendítette, Trautwein János, a világhírű hitszónok, Bécsben Erzsébet császárné és királyné menyegzője napjaiban a Johanniták-templomában a Kärthner Tor-nál és a Wiedenen sokszor prédikált az Oltáriszentiségről és szűz Máriáról és a bécsi népet ép úgy magával ragadta, mint

néhány év előtt Kossuth Lajos. Láta, mint működik a lajtántúli ország fővárosában az oltáregyesületek intézménye s elhatározta, hogy a hazafias magyar arisztokráciával egyetértve, Magyarországon is megalapítja az egyesületet. Meg volt győződve, hogy az Oltáriszentség kultuszában nemcsak hitéletünknek, hanem az egyesülés égisze alatt nemzeti életünknek is új lendületet fog adni. Pestre jött s többekkel beszélt, Nagyboldogasszony napja végleg megerősítette őt határozatában és hozzálátott a munkához. Tervét legelőször gróf Cziráky Jánosné, Dézasse Lujza bárónő karolta föl. Nem hagyták ki programukból a magyar iparvédelmet sem s így az új társulat 1859. november 6-án megalakulva, minden magyar szívének megnyerte rokonszenvét.

Nagy ünnep volt e nap az egész országban. Scitovszky primás Esztergomban aranymiséjét tartotta s az ország nagyjainak jelenlétében ünnepléses Te Deumot mondott. Ugyanekkor Pesten az angolkisasszonyok templomában fölhangzott az áhítatos Veni Sancte és a tolongó nagy tömeg az ég segítségét kérte az Oltáregyesület munkásságára. Ez állott akkor a Szent-István-Társulattal együtt a magyar katolikus közélet homlokterében. De a külföld is érdeklődött irántunk. Gróf Cziráky Jánosné maga is külföldi származású volt s ismerte jól Belgiumot, hol az 1848. évben P. Boone jezsuita atya Méus Anna bárónővel az első brüsszeli Oltáregyesületet megalapította. Trautwein is a külföldről származott; atyja egy luteránus württembergi varga volt, ki Pesten letelepedve, becsületesen folytatta mesterségét. A két alapító utazásai révén a külföld megismerte a magyar Oltáregyesületet, mely Középponti Oltáregyesület neve alatt az Oltáriszentség folytonos imádására — így nevezték akkor az örökimádást — és a szegény templomok fölsegélyezésére alakult. Az egyesület próbaévet a Czirákyak kastélyában, Lovasberényben tartotta. Ott volt az első oltáregyesületi kiállítás is, mely a legelső ajándékot a jászkiséri templomnak juttatta. Az abszolutisztikus központi kormány szintén fölkarolta az egyesületet, a mi a Bécsben élő gróf Apponyi Györgyné Sztáray Juliának volt érdeme; így történt, hogy a pénzügyminisztérium a postaküldeményekre bélyegmentességet adott az egyesületi irodának. Az egyesület legelső háza az angolkisasszonyok mellett a Lipót-utca 16. szám alatti házban volt. A tagok az angolkisasszonyoknál gyűltek egybe, hol Trautwein a szentségimádással együtt a májusi ájtatosságokat is meghonosította, mely kedves áhitat gyakorlat addig ismeretlen volt hazánkban. Csakhamar az egész országban szervezkedni kezdett az új intézmény; míg az első esztendőben 862 beírt és 123 résztvevő tagot számlált az egyesület, az Emich Gusztávnál nyomtatott másodévi tudósítványban azt olvassuk, hogy csupán a beírt tagok száma már 12.142-re növekedett. Nemsokára kis góczpontok keletkeztek az egész országban, a még különálló Erdélynek már is volt saját oltáregyesülete

Nagyszebenben. Nemsokára Pozsony is szervezkedett. Székesfehérvár, melynek már a XVIII. század végén volt egy örökimádási testvérülete, a Központi Oltár egyesület keretében föllevenítette a régi tradíciókat. Eger

KÁNTOR KÁROLY, PÁPAI PRELÁTUS,

A magyarországi eucharisticus mozgalmak vezére, a Központi Oltár egyesület és az Örökimádás templomépítő egyesület igazgatója.

példával járt elő; különösen Szolnok, Jászberény és az egész jázság a sűrűn ismétlődő szentségimádások szervezésében tűnt ki. A görög katolikusok föltűnően nagy sikereket értek el s náluk most is virágzik az egyesületi élet. A «Katholikus Néplap» állandó tudósításokat hozott az egye-

sületről és annak kiállításairól. Különösen sikerültek a pesti kiállítások a reáltanodában, a piaristáknál, utóbb az angolkisasszonyoknál. A hatvanas évek országgyűlésein egybegyült főrendei és képviselői sorba látogatták és nagy dicsérettel halmozták el e kiállításokat, melynek ajándéktárgyait a tulajdonképeni Magyarország határain túl Boszniába és Dalmáciába is elküldötték. Fölvirradt az 1867-ik év tavasza. Ismét ott láttuk Erzsébet királynét immár tündöklő koronával fején a Nagyboldogasszony-templomban Magyarország főúrhölgyei között. A főúrnők, kik őt körülvették, nagyrészt az Oltáregyesület tagjai voltak, s az egyesület fölhasználva az ünnepélyes alkalmat, gazdag ajándékokban részesítette az örömben úszó ország templomait. Azóta fokozódó tevékenységgel munkálkodott és fejlődött az életrevaló intézmény nagynevű alapítóinak kezei alatt. Az 1882. év január 1-től kezdve a budapesti Központi Oltáregyesület a római törzstársulattal egyesítettett. A központi vezetőség főleg a püspöki kart igyekezett a szent ügy részére megnyerni és nagy súlyt fektetett arra, hogy a papneveldek is megismerkedjenek az egyesület nemes céljával és szervezetével. A múlt század kilenczvenes éveiben memorandumot intézett a központ a püspöki kárhoz, a melyben az egyházmegyei oltáregyesületek szervezését és azoknak a budapesti központtal való szoros együttműködését kérelmezte. Az egyházpolitikai harczok közepette az engesztelő ájtatosságot és a szentségimádást szervezte az egyesület, s ezen összejövetelek szították először a lelkekben a katolikusok egyesülésének gondolatát. Ugyanekkor nagy veszteség érte az egyesületet; az 1893. év őszén Trautwein János, az egyesület alapító-igazgatója elköltözött az élők sorából; az elárvult egyesületet különösen Cselka püspök, Budapestnek akkori érseki helynöke vette pártfogásába. Nemsokára a gyászt öröm váltotta föl: az egyesület egy oly férfiút látott a maga élén, a kit rendíthetetlen jellem, az alázatossággal párosult buzgalom arra látszott teremteni, hogy az ország legelső hitbuzgalmi egyesületének igazgatója legyen. Örömmel terjedt el a hír, hogy Trautwein utóda *Kánter Károly* lett. E férfiú szereplése összeesik a katolikus restauráció születési évével. A Központi Oltáregyesület a katolikus egyesületi élet magva lett. S a midőn ennek mintájára és az egyesület tagjainak kebeléből újabb hitbuzgalmi egyesületek alakultak, Kánter Károlyt ott látjuk az összes egyesületekben, propagálva az eszmét, hogy a közélet porondján csak akkor egyesülhetünk, ha előbb az oltárnál a Szentség imádságában és vételében egyek leszünk. Az oltár, a tűzhely, a Szentség, a tűz, ez éleszti lelkünkben a katolikus öntudatot. Ez az Oltáriszentségben megerősödött öntudatos katholicizmus, mely tizenöt év óta püspökökben, főurakban, főúrnőkben, szerzetesekben, tudósokban és egyszerű ismeretlen emberekben oly sok apostolt és közhasznú intézményt adott az országnak, teremtette meg áldozatkészségével és nagyarányú agitációjával a Központi

Oltáregyesületnek legnagyobb büszkeségét, az *Örökimádás-templomot*. Gróf Cziráky Jánosné, ki az eszmének hangot adott, 1900-ban eltávozott az élők sorából. Pótolhatatlannak vélte mindenki azt a nőt, a ki több mint negyven éven át vezette az egész országra kiterjedő intézményt. De az isteni Gondviselés, mely ott virraszt az Oltáriszentségben, gondoskodott az Oltáregyesületről s egy oly apostoli lelket állított annak élére, a ki elődéhez hasonlóan életének minden pillanatát munkában töltötte. A Központi Oltáregyesület választmányának élére az elhunyt elnökasszony helyébe *Órgróf Pallavicini Edéne*, Majláth Etelka grófnő lépett. Az imában buzgó, a munkában fáradhatatlan elnökasszony eddig ismeretlen agitációval látott a munkának s rövidesen összehozta azt az alapot, melyből a Központi Oltáregyesületi Ház az Örökimádás-templommal és zárdával fölépülhetett. *Kiss Aladárné* az egyesület másodelnöknője és *Koch Ferenczné* az egyesület titkárnője, vállvetve működtek a lelkes elnökasszonynyal a sikeres munka megvalósításán. Csakhamar megalakult az «*Örökimádás*» című hitbuzgalmi folyóirat is, mint az egyesület hivatalos közlönye, melyben *dr. Glattfelder Gyula* a Központi Oltáregyesület másodigazgatója és az Örökimádás-templom építési mozgalmanak vezetője a sajtó hatalmas erejével propagálta a központi vezetőség programját.

Mikor az oltáregyesületi iroda a Rákos-utczai Örökimádás-zárdába

A Központi Oltáregyesület magyar stíli zászlója.

költözött, az egyesület már 140.000 tagot számlált. Most ez a másfél-százezer lélek úgy tekinthet az Örökimádási-templomra és a Központi Oltáregyesületi Házra, mint édes otthonára. Az imádságból merített munkának szelleme üli a mai napon diadalát s a lelkesedést, melylyel az új falakat a magyar katolikus társadalom körülveszi, fokozza az is, hogy örömnünkben a jubiláris pápa is résztvesz. A Központi Oltáregyesület vatikáni kiállításán érte a legmagasabb elismerés a szintén ötvenéves jubileuma felé közeledő Központi Oltáregyesület vezetőségét, IX. Pius pápa a Benemerenzia-rend aranykeresztjével tüntette ki az egyesület elnöknőjét, *örgróf Pallavicini Edénét* s vele *Kiss Aladárné* másodelnöknőt, *gróf Wenckheim Frigyesnét*, *gróf Csekonics Endrénét*, *gróf Majláth Józsefnét*, *Zichy Livia* grófnőt és munkás hazánkra Isten áldását kérve azt kívánja nekünk, hogy Jézus Szíve mindig ott dobogjon érettünk hazánk szívében, az Örökimádás-templomában!

✿ Maria Reparatrix ✿

1854 december 8-án, azon órákban, midőn IX. Pius pápa a Szent Péter-bazilika kupolája alatt a római szentegyház biborosainak és püspökeinek jelenlétében a Szeplőtelen Fogantatás hitcikkelyét a világnak kihirdette, Belgiumban a bauffei várkastély szentségkápolnájában áhítatban elmerülve imádkozott a pápa rokona, Oultremont Emilia. A kápolnában virágok illatoztak az oltár körül; Emilia még mint kis grófi leány szerette a virágokat, játszószobájában is már oltárt emelt és azt örökzöld ágakkal, kedvesen nyiló bimbókkal ékesítette.

Mikor azután Hooghvorst bárónő lett belőle, Warfuséeben és a bauffei várkastélyban úgy élt, mint szent Erzsébet Wartburg várában. Jót tett és imádkozott. Munkáit végezve, legörömostebb a kápolnában tartózkodott gyermekeivel.

Most egyedül volt. Delet harangoztak. Tudta mi történik Rómában e pillanat alatt: a Szeplőtelen Fogantatást boldognak hirdeti minden nemzedék. Imádkozó lelke elragadta őt s későbbi emlékirataiban így ír a kegyelemnek e perczeiről:

«Ültem-e, térdeltem-e, nem tudom, csak arra emlékszem, hogy Máriára gondoltam s Őt láttam magam előtt. Égi jó anyám oly kimondhatatlan békét hozott lelkemre. Egy darabot láttam a mennyországból s Mária megengedte, hogy az Ő dicsőségét is szemlélhessem. Királynőnek, szűznek, anyának magasztalták Őt az ég seregei. Egyre csak rám nézett, jósággal, szeliden. Észrevettem, hogy valamit mondani akar nekem. Kértem, hogy szóljon s ő felelt. Azt mondotta nekem, hogy az Úr jézus mennybeszállt ugyan, de azért nem hagyta el a földet; hisz megígérte, hogy velünk lesz

a világ végéig s ott is lakik oltárainkon. Fáj az ő anyai szívének, hogy nem lehet odalenn a földön fia mellett, ki az Oltáriszentségben szeretetét pazarolja a világra. Nem imádhhatja Őt, nem halmozhatja el gyengéd szeretetével; s épen ezért jött hozzám, valósággal esedezve, hogy tegyem meg, a mit az ő szíve óhajt. Vártam, figyeltem s csak Ő reá néztem. A szűzanya pedig folytatá:

Helyettesítsetek engem ott lenn a földön!

Szeressétek, imádjátok Jézust, ki köztetek van. Enyhítsétek sebeit, hisz most is annyi bánalmat kell szenvedni. Szeressétek Őt úgy, mint én szerettem ott lenn földi életben.

Nem tagadhattam meg a kérést, hisz hála kötött a Szűzhöz. Én mindent megfogadtam Máriának.»

Eddig tartanak az emléksorok s ez a pillanat volt a Maria Reparatrix Társulat születésének pillanata. A zsolozsmás könyv azt mondja, hogy Oultremont Emilia mindent végrehajtott, a mit Isten neki parancsolt. A szentségimádás Isten akarata volt, melyet szűz Mária anyai szíve adott tudtul a világnak. Ő birta rá Eymardot, az egyszerű franczia papot, hogy a szentségimádó papok társulatát megalapítsa. Oultremont Emiliának is Ő adta elő óhaját, hogy szentségimádó apácákat neveljen. Előttünk a magasztos régi Szűz képe, ki az isteni kiseddel karján reparálja, ujjáalkotja az ember bűnös természetét és reparálja, azaz visszaszerzi Istennek az Őt megillető hódolatot. S ezért mint valami ragyogó csillagkoszorú övezi Őt e dicső név: Maria Reparatrix.

Szűz Mária munkáját folytatják és terjesztik a Maria Reparatrix apácák. Ennek a gondolatnak élt a lángoló lelkű belga bárónő is, ki, midőn férje meghalt, elzarándokolt Loyolába a Pyrenéek közé s szent Ignác születése helyén alkotta meg a tervet, melyet meg akart valósítani. Szent Ignác jelent meg előtte, épen úgy látta Őt a szentség fényében ragyogni,

Maria Reparatrix.

mint Rómában az al Gesu templom oszlopai között. A nagy szent a Jézus Társaság konstituczióit tartotta Emilia elé. Ebből megértette, hogy az új társulat céljának és szervezetének a jezsuita rendéhez kell hasonlónak lennie. Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

Nemsokára célzott ért. 1858. május 1-én Strassburg szentéletű püspökének, Raessnek kezébe letette a szerzetesi fogadalmakat. A társulat első tagjai magának az alapítónőnek gyermekei voltak. Elhagyták a világot és boldognak érezték magukat a strassburgi dóm árnyékában. Valamennyien a Mária nevet vették föl, hiszen ők Mária helyettesei. Fehér-kék ruhát választottak maguknak, hogy külsőleg is hasonlítsanak Máriához; hiszen szűz Mária is ezen színekben jelent meg a lourdesi barlang sziklakövein.

Gyűrűjük aranyból, ezüsből és vasból van s rajtuk e három szó ragyog: Jesu et Mariae ancilla, Jézus és Mária szolgálója. Mellükre egy aranyszív van tűzve s ezen a felirat: Tüzet jöttem bocsátani a földre és mit akarok mást, mint azt, hogy égjen. Mikor az oltár előtt imádkoznak, ruhájuk szegélyét lebocsátják és hosszú uszálylyal lépnek az égi király trónja elé. Hisz ők ez égi trón szolgálatára vannak rendelve. Az alapítónő neve *Maria de Jesu* lett. A nagy alapítónő a szemlélődésben oly csodákat élt át, mint a minőket szienai szent Katalinról jegyez föl a történelem. S e mellett tevékeny is volt olyannyira, hogy Patrizi biboros Chantal szent Francziskához hasonlította. Legelső munkája az volt, hogy az indiai Madurába missziót küldött. IX. Pius ezért megdicsérte és azt mondta, hogy nemcsak szent Ignácot, hanem a hithirdető Xavéri szent Ferencz példáját is követi. A gyenge nemből ujjáéledt a jezsuita atyák apostoli buzgalma. Majd új zárdákat alapítottak Rómában, Párisban, Londonban, Jeruzsálemben, Kairóban, Spanyolországban, Portugáliában, Afrikában, Amerikában. Az anyaház Rómában van, jelenleg Via Lucchesi 9. szám alatt. Átélték a porosz-francia háborút Strassburgban és a commune borzalmait Párisban. A francia katonaság köszönetét fejezte ki a hőslakú apácáknak, kik a háború tüzeiben nemcsak az Oltáriszentséget, hanem a hazájukért meghaló katonákat is gondozták. Szent Ignác szelleme hatotta át őket a háború zajában is. Életük sokoldalú; szemlélődő is, tevékeny is; az ima és zsolozsma által Istenhez törekszik, a teljes odaadásban és apostolkodásban pedig az embereknek áll szolgálatára.

Midőn IX. Pius 1878. február havában meghalt, a társulat már az egész világon elterjedt. Tizennégy nap múlva követte őt az örökkévalóságba rokona, Maria de Jesu anya, a társulat alapítónője. Halála pillanatában P. Pizzicaria nem a De profundis zsoltárt, hanem mintegy Istentől ihletve az Oltáriszentség himnuszát, a «Pange Linguá»-t zengette. Így búcsúzott el a földről az Oltáriszentségnek legbuzgóbb imádója, közel a helyhez, hol Pazzi szent Magdolna lehelte ki lelkét. Mermillod, a nagy

Maria de Jesu anya, a Maria Reparatrix apácák alapítónője.

genfi püspök, ékes szavakban méltányolta a nagy halott érdemeit, kinek hamvaiból a társulat tagjai új erőt merítettek; a gyász napjait ismét a fáradhatatlan munka követte. Toulouseban összegyűlt a nagykáptalan, hogy

új általános főnöknőt választson a társulatnak. A pápai udvar és egész Róma örömmel üdvözölte a választás eredményét, a társulat második általános főnöknője *M. Marie de Maurice* lett, ki azóta apostoli buzgalommal intézi a reá bízott szent ügyet. Immár negyvenéves kormányzata fényes korszakot jelöl a társulat történetében. XIII. Leo pápa, ki még brüsszeli nuncius korából ismerte az alapítónőt és annak családját, atyai jósággal karolta föl a Maria Reparatrix apáczákat s elődjéhez hasonlóan, ő is jóváhagyta és 1883. április 18-án véglegesen megerősítette a társulat constitúcióit. X. Pius pápa mindjárt uralkodásának első évében, 1903. decemberében megengedte, hogy a társulat május 2-án külön ünnepet ülhessen és azt Engesztelő Boldogasszony ünnepének nevezhesse. A társulat ezen újabb föllendülését örömteljes események követték, aminők a jeruzsálemi ház fényes sikerei a Krisztustól taposott Szentföldön és az Örökimádás-zárda alapítása édes hazánk fővárosában. Bár az örömnök e napjaiba sok fájdalom is vegyült; a Maria Reparatrix apácák voltak a legelsők, kiket a francia kongregáció törvény sujtott s ő nekik kellett legelőször elhagyniok a francia földet, a melynek gyermekeit a császárság bukásakor, a háború borzalmas napjaiban s később a békében egyaránt odaadással gondozták. De munkájuk mély nyomot hagyott a szerencsétlen nemzet életében s az engesztelés szelleme, melynek magvait ők hintették el, ez fogja ujjaalkotni a nemzeteket. A Gondviselés kárpótolta a társulatot, melynek eredménydús tevékenysége immár az egész földgömböt átövezi s mely ez évben legszebb templomának, az Örökimádás templomának felszentelése évében ötvenéves jubileumát ünnepelve és édes magyar hazánkra is áldást hozva, öntudatos lélekkel vallhatja a jeligét, mely alapítójának családi czimerében aranybetűkkel ragyog: *Espoir et courage! Reménynyel és csüggedelten szívvel előre!*

X. Az Örökimádás-zárda

GRÓF CZIRÁKY JÁNOSNÉ, a Központi Oltáregyesület alapító elnöknője, már kezdettől fogva azon tervvel foglalkozott, hogy az Oltáregyesület számára egy állandó, külön e célra rendelt hajlékot teremtsen, a hol a szentségi Jézus közvetlen-közelében otthonra találjanak mindazok, a kik az Ő dicsőségére munkálkodnak. Ismerve a kis Belgiumnak, Franciaországnak eucharisztikus életét, tudta jól, hogy az Oltáregyesületek csak ott virágoznak, a hol a szerzetesi intézmény ápolja hatalmas szervezetével az Oltáriszentség iránt való szeretetnek tüzeit. Szerzetesnőket akart az Oltáregyesület központjába hozni, hogy azok erőssé és izmossá tegyék a magyar Oltáregyesületek fejlődő szervezetét. Tervének megvalósításában utólérte

őt a halál. De az eszme nem halt meg vele, továbbfejlesztették azt és megvalósították azok a buzgó lelkek, kik az elhunyt elnökasszony egész lelkesedését, a szent ügy iránt táplált teljes odaadását örökölték s az egyesületet az ő szellemében tovább vezették s az ő nagy célját az Örökimádás-zárda alapításával diadalra vitték. Miután egy buzgó főúrnó bőkezősége a zárda számára kiszemelt ház bérét biztosította, örgróf Pallavicini Edéné, a Központi Oltáregyesület elnökasszonya azon kéressel fordult Rómába a Maria Reparatrix apáczákat általános főnöknőjéhez, hogy néhány szerzetesnőt küldjön édes hazánk fővárosába. A Maria Reparatrix Társulat szelleme rokon azzal a szellemmel, mely annyiszor hányatott édes hazánkat egy ezredéven át szűz Máriához, Magyarország védasszonyához kötötte. Örömmel fogadta tehát a magyar katolikus társadalom a buzgó szerzetesnőket, a kik a római anyaházból szűz Mária országába jöttek, hogy a szent Szűz pártfogása alatt buzgalommal terjeszszék az engesztelés szellemét, mely az eucharisztikus kultusz

Az Örökimádás apáczáinak első otthona a Rákos-utczában.

ápolásában mindig nagy átalakulásoknak volt szülőanyja. Az Örökimádás-zárda apáczái, számszerint tizennégyen, 1901. június havában költöztek Budapestre a Rákos-utca 5. sz. alatt levő ideiglenes lakásukba. E hó 13-án délután Kánter Károly apát, a Központi Oltáregyesület igazgatója, fényes segédlettel szentelte be a zárda épületét és átadta azt rendeltetésének mindaddig, míg az Örökimádás zárdája föl nem épül. Másnap, június 14-én, Jézus szent Szive ünnepén volt a kedves hajlékban az első ünnepélyes szentmise, a melyen igen diszes és előkelő közönség jelent meg. A szentmise után kitéve maradt a legméltóságosabb Oltáriszentség és ezzel Buda-

Az Örökimádás-zárda kápolnája.

pesten megkezdődött az Örökimádás. A hivek csakhamar rátaláltak az édes Üdvözítőre, bármily egyszerű és minden föltünéstől ment volt is az O ideiglenes hajléka. *Jöjjetek imádni!* Ez volt annak a czímtáblának a fölirata, mely a ház kapuja felett diszlett s az Oltáriszentség imádását ábrázolta. Ez a kis csepp nem vezett el Budapest háztengerében, hanem ide vonzotta a többit is: a fényes paloták és a ferenczvárosi kis kunyhók lakói idejöttek imádkozni. 1905. szeptember havában készen állott az oltáregyesületi épület és az Örökimádászárda is, s míg odakünn a két szárnyépület között a munkások az Örökimádás-templom falain dolgoztak, az Oltáregyesület nagytermét összekötötték az egyesületi kápolnával és ezt szeptember 19-én fölszentelték és átadták az Örökimádás apáczáknak. Bár a kápolna az első emeleten volt, párhuzamosan az Örökimádás-templom főhajójával, a közönség még is sűrűn látogatta a legméltóságosabb Oltáriszentséget, mely előtt félóránként 2—2 apáca imádkozott. Így van ez jelenleg a templomban is. Szentségkítétel reggel 7 órakor a szentmise előtt, a betétel este 6 órakor. Csütörtökön éjjelre is künnmarad az Oltáriszentség s ekkor a közönségnek este 8 óráig van szabad bemenete. Naponként délután 1/25 órakor az Örökimádás apáczái zsufolt kápolna mellett zsolozsmájukat mondják a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt, utána pedig szűz Mária lorettói letenyéje és áldás következik. Minden hó első csütörtökjén ünnepélyes szentbeszéd van a legméltóságosabb Oltáriszentségről. Most a templomban minden vasárnap és ünnepnap is hallható szentbeszéd. A kápolna és jelenleg a templom

gondnoka *Kántor* Károly prelátus, kisegítő lelkészei pedig *Mészáros* Aladár, utána *dr. Breyer* István voltak, kinek primási szertartóvá és levéltárossá történt kinevezésével a kápolna s jelenleg a templom gondozásában *Makay* Lajos székesfővárosi hitoktató segédkezik. Az egyházi év a lefolyt esztendő alatt az ünnepségek hosszú sorozatában telt el. Virágokkal diszített és fényesen kivilágított oltár mellett az Örökimádás apáczáinak énekkara a klasszikus egyházi zenének legszebb alkotásaival s magyar Mária-énekekkel dicsérte az imádandó Oltáriszentséget és az Engesztelő szent Szűzet. Jézus nevének és Jézus szent Szívének ünnepét szent kilenczeddel ülte meg a zárda kápolnája, mely sokszor látta Magyarország püspökeit és főpapjait falai között. Minden karácsonykor az éjjeli mise alatt még egy régebbi, IX. Pius pápától nyert privilégium folytán a kápolna közönsége is a szentáldozáshoz járult. Ünnepeles áhítatgyakorlatot tartott a kápolna évenként november 6-án az

Oltáregyesület alapítási ünnepén, alapítóinak halála napján, vezetőinek névünnepén, szent Erzsébet napján, Erzsébet királyné halála napján és a Mária ünnepek alkalmával. Ép így ünnepnapja volt a zárdának egy-egy beöltözés, fogadalmotétel vagy fogadalmujítás napján. Minden ily alkalommal a szentsegímdó papok

hosszú sora vonult az oltárhoz, s különösen a kegyes-tanítórend ifjú levitái ápolták továbbra is rendtársuknak, az Oltáregyesület nagy alapítójának, Trautwein Jánosnak szellemét.

Az Örökimádás-templom fölszentelésével a zárda elhagyta az ideiglenes kápolnát s az ismét az Oltáregyesület nagy tanácskozó- és munkatermévé lett átalakítva. Csak a szentély maradt meg a kis oltárral, s ha az Oltáregyesület áhítatgyakorlatait fogja tartani, a szárnyas ajtók fölnyitásával a nagyterem ismét kápolnává alakul át.

Az Örökimádás-templom ájtatossági rendje jelenleg ugyanaz, mint a mely a kápolnáé volt. A templom kórusa is klauzura alatt van s így az orgonát, valamint a harangházat az apácák kezelik. Az apácák térdeplőit a közönségtől egy mennyezetig érő rács választja el, melyet csak egy püspök vagy prelátus bevonulásakor, vagy temetési menetkor szabad kinyitni. E rácsnál áldoznak a világi hivek is.

A zárda jelenleg 30 tagot számlál, kik között 15 mater, 15 nővér és egy ujoncz van. A zárda főnöknője, a Salettei Boldogasszonyról nevezett Mária anya, kinck tettereje nagyban elősegítette az Örökimádás-templom gyors telepítését s a kinck a zárda falain is túllerjedő buzgósága már eddig is marandó nyomokat hagyott a főváros nőtársadalmának hitéletében. A zárda tagjai többen már született magyarok s a más anyanyelvűek is már édes hazánk nyelvét beszélik. Budapest a strassburgi, egy tartományt alkot, a tartomány főnöknő Brüsszelben székel (Rue de la Poste).

A zárda tagjai eredménydús sikerrel végzik hivatásuknak egyik legfontosabb teendőjét, az elhagyatott szegény leányok *hitoktatását*. Hetenkint kétszer, csütörtökön és vasárnapon van rendes katekizmus óra, mely kézimunkatanítással van összekötve. Minden hónap első hétfőjén a *Keresztény Anyák Gyülekezete* tartja ájtatosságát, melyet *P. Riesz* jézustársasági atya vezet. Az egyesülés célja a keresztény családi élet ápolása, hogy a gyülekezet tagjai az alsóbb néposztályok körében apostolkodjanak és gátat vessenek a szociáldemokrácia romboló áramlatának. Ezek mellett az apácák főfoglalkozása a szegény templomok fölruházása; e munkát az Oltáregyesülettel karöltve végzik. Hetenkint egyszer, pénteken délután közös munkaórára is egybegyülnek, mely alatt egy hitszónok konferencia-beszédeket tart. A konferenciáék *dr. Andor György* prelátus kanonok, majd *Hanauer István* pápai kamarás, a központi papnevelő lelkiigazgatója voltak, jelenlegi előadó *dr. Saly László*, a Szent-Imre kollégium prefektusa.

De nemcsak a közös áhítatgyakorlatok és munkaórák hozták össze az Örökimádás-zárda apácáit Magyarország női világával, hanem a lelki magány szeretete is. Legnagyobb áldás az Örökimádás-zárda azért, mert az Oltáregyesülettel karöltve, állandó otthont nyitott lelkiigyakorlatozó nők számára. Hazánk ilyeneknek még nagy híján van. Ebben a tekintetben a

világi elem ép oly elhagyatott, mint a papsági. A XVIII. nemzetközi eucharisztikus kongresszus egyházmegyénként sürgette világi férfiak és nők számára való exercitiumházak föllállítását. Ismerve a nehézségeket, kétszeresen lelkes örömmel üdvözli a magyar társadalom az Örökimádás-zárda lelki gyakorlatra szánt otthonát. Nem ajánlhatjuk eléggé ezt a magyar katolikus nőtársadalomnak, nemcsak a fővárosiaknak, de főleg azoknak, kik akár a külföldről, akár a vidékről jövet Budapesten átutaznak. A teljesen modern igények szerint berendezett ház állandó szentgyakorlatokra van berendezve s így azon nők, kik rövidebb vagy hosszabb időre teljesen

Az Örökimádás-temploma és szárnyépületei.

a magányba akarnak visszavonulni, a Maria Reparatrix-apácák gondozása és vezetése alatt az oltáregyesületi háznak lelki gyakorlatokra szánt helyiségeiben lakást és teljes ellátást nyerhetnek bármikor. Évközben való hosszabb ideig tartó bennlakásért a Maria Reparatrix-apácák főnöknőjénél (Budapest, IX., Üllői-út 77.) kell lehetőleg személyesen jelentkezni és a föltételek iránt kérdezősködni. Az eddig elért fényes eredmény igazolja ez intézmény fontosságát, melyet csak akkor fog a magyar katolicizmus eléggé mérlegelni, a jövő nemzedék érdekében teljes lelkesedéssel és odaadással fölkarolja ez életrevaló intézményt, a *lelki gyakorlatok otthonát!*

Az Örökimádás-templom művészete.

WAGNER RICHÁRD a művészetek koronájáról álmodozott, arról a művészetről, mely valamennyi művészetet egymagában egyesíti. Gesamtkunstwerk! ez volt az ő jelszava: a művészi álmok netovábbja. A mit ő álomnak vélt, az már rég való volt. Wagner Richárd eszméjét a kereszténység már bölcsőjében megvalósította, mikor az első keresztény templomot fölépítette. Ez a művészetek művészete, a melynek szemléletében az emberi lélek

megújul. A templom fogalma a művészetek összes ágait egyesíti magában. Ott van az építészet, a templom hajóiban s égbetörő tornyaiban. A szobrászat a szentek alakjaiban, a festészet az oltárképeken, a zene a kóruson, a szónoklat az igehirdetésben, a költészet a nép énekében és ez mind harmonikus kerete annak a fenséges drámának, mely a szent szertartásokban előttünk lejátszódik. Minden az oltárra irányul, a hol megismétlődik a nagy dráma, a Golgotának örök áldozata a szentmise. Itt trónol az Oltáriszentség isteni fenségében. Ő az eszme, ő hatja át és élte a templomot, kultuszában egybeolvadnak az összes művészetek.

Az Oltáriszentség a templomnak, mint művészi egésznek a középpontja. Innen kell kiindulnunk s az Oltáriszentség látpontjából kell a művészi alkotást szemügyre vennünk. Az Örökimádás-templománál még különösen is ez a szempont az irányadó, mert a templom az Oltáriszentség örök imádsására van rendelve. Ezt a rendeltetést mindjárt a templom gótikus modora tolmácsolja, hisz a fölfelé törő gótika égbenyuló tornyaival, az anyagiságot leküzdő látszó könnyed falfelületével, az égbetörő hő imának a kifejezője. Ez a körülmény volt az irányadó, midőn a templomépítő bizottság Aigner Sándor műépítész «Memoriae» jellegű tervét fogadta

el. Aigner Sándor pályázatában történelmi stílt választott s ebben a korai gótikához folyamodott. A korai gótikát főleg egyszerűen monumentális jellege és az a gyakorlati szempont indokolja, hogy a később kifejlett és gazdagabban tagozott gót stílus nagyobb építési és fönntartási költséget vesz igénybe, mint a minő az Örökimádás-templom építésére szolgáló alap volt.

A Múzeum-körúti fordulónál mint egy hatalmas útmutató égbetörő hófehér torony tűnik szemünkbe. A közlekedés könnyű. Végighaladunk az Ullői-uton, csakhamar előttünk áll az Örökimádás-temploma azzal az épülettömbbel, mely a szentélyt két oldalt átkarolja. A templom építésé-

DR. GLATTFELDER GYULA,
a Központi Oltáregyesület másodigazgatója,
az Örökimádás-templom építési mozgalmá-
nak vezetője.

nél a legnagyobb nehézségekkel kellett leszámolni. A telek beékelődése, az Örökimádás-zárda klauzuláris követelményei, az Oltáregyesület gyakorlati szempontjai mind megnehezíti az úgy is szűk helyre szorított templom alaprajzi dispozícióját. De a templom megalkotója, Aigner Sándor ritka talentummal oldotta meg minde nehézségeket, úgy, hogy sem a gyakorlati cél, sem az esztetikai hatás nem szenvedett. Alaprajz megoldását főleg az, hogy az udvaroknak, melyek kétoldalt a templomot a zárdaépülettől és az Oltáregyesület házától elválasztják, 8—8 méter szélességet kellett adni, ezenkívül tetemesen csökkentette a tért az a kert, mely a templom mögött elhúzódik s a zárda tagjainak üdülésére szolgál. Így a templom hossza 47 méter lett, belső szélessége a mellékhajókkal 13½ méter, a főhajó és a szentély szélessége 9 méter, a hajó magassága 16½ méter, a torony magassága 58 méter. A zárdának és az oltáregyesületi háznak a templommal és így a két szárnyépületnek egymással két közlekedőpontja van. A szárnyépületek első emeletéről kétoldalt lépcsőzetesen fölfelé menő folyosó vezet a templom zenekórusára. Ezen földönt lépcsőfolyosó alatt három íves nyitott loggia a földszinten is összeköti az épületeket egy-egy mellékajton át a templommal. A loggia háttérében szintén van egy ajtó, mely a templom és az épület közötti udvarokba vezet. Az udvarokból újabb ajtó vezet a sekrestye és az előkórus folyosójára. Ez szintén összeköti az épületeket a templommal. A szárnyépületek legközvetlenebb összeköttetését a templom mögött a szentély körül vezetett folyosó létesíti. A bal épületszárnyban az Oltáregyesület irodája, tanácskozótermei, kápolnája és munkatermei, valamint a lelkigyakorlatozó nők

AIGNER SÁNDOR MŰÉPÍTÉSZ,
a vaskoronarend lovagja, az Örökimádás-templom
tervezője és megalkotója.

HEINRICH ALADÁR

a vaskoronarend lovagja, az Örökimádás-templom építési munkálatainak felügyelője.

lakosztályai, ebédlő és társalgótermei foglalnak helyet. A jobbszárnyat teljesen a zárda és annak magánkápolnája foglalja le.

A templom főhomlokzata és tornya, mely sóskúti kőből van építve, szépen tagozott külsővel bír. Főkapuzata diszes faragásokkal van ellátva. Az orommezőben egy féldombormű a templom titulusát, a legméltóságosabb Oltáriszentséget ábrázolja: középen egy monstrancia, előtte két térdelő angyal imádkozik. A portálé két oldalán levő baldachin alatt a

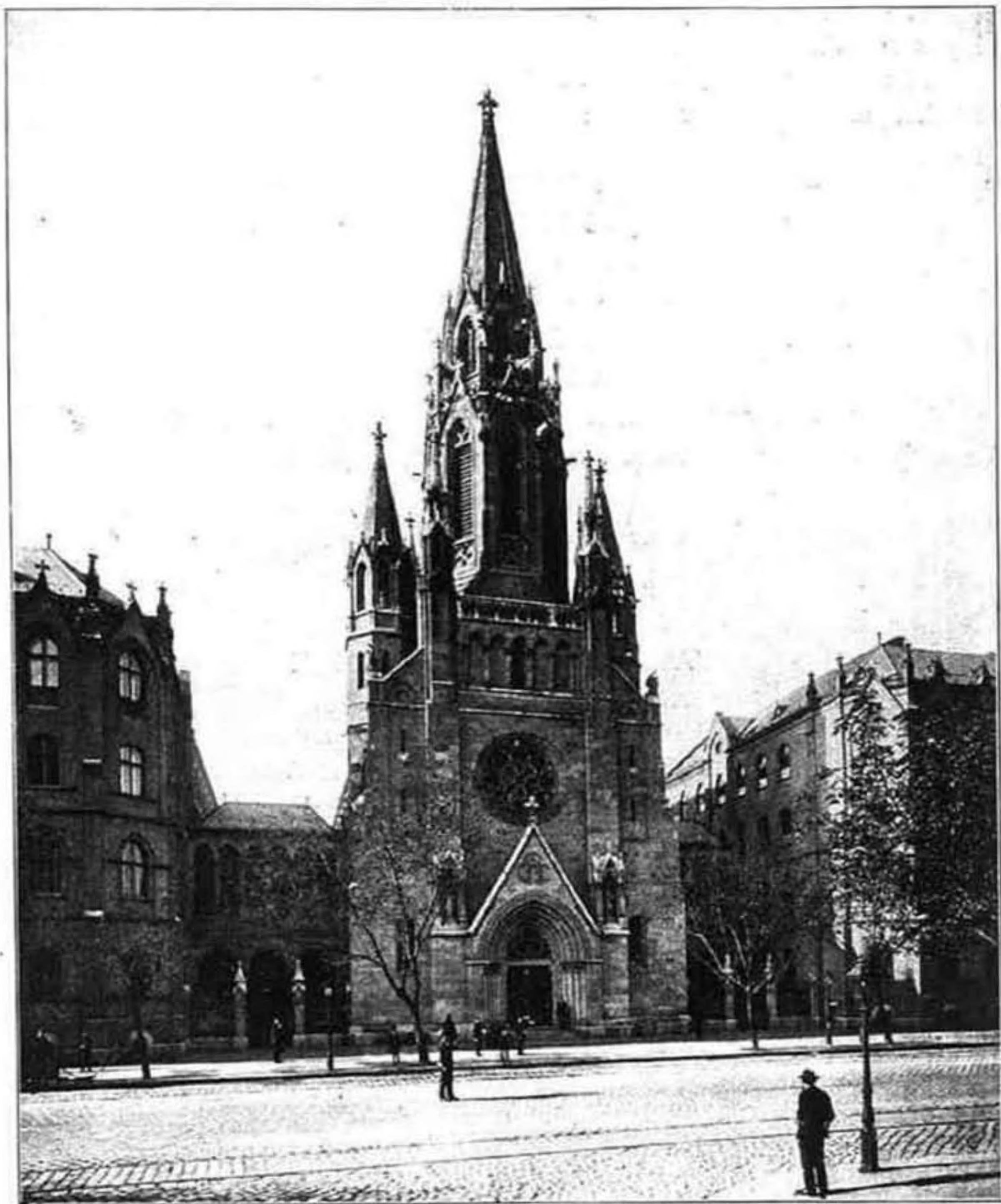
felséges uralkodó pár védőszentjei láthatók, jobbról szent Ferencz és balról szent Erzsébet asszony legendás rózsáival. A portálé fölött húsz méter magasságban egy körüljáró galéria húzódik végig. Innen fejlődik ki a főtoronyban levő harangház éz diszesebb kiképzésben a laterna kősisakja.

A húsz méter magas galériából a főtoronyban lévő harangházhoz jutunk. A harangokat *Tömöry Károly* cs. és kir. asztalnok és ómoroviczai *Heinrich Ferenczné*, Tömöry Eugénia alapította Borromei Károly tiszteletére. Az első harang hangja ES, súlya 1180 kgr. Rajta egy szentségimádó angyal féldomborművű képe látható ezen fölirással: *Venite Adore-*

Az Örökimádás-templom tervezete.

mus. A második harang GES hangú, 700 kilogrammos, szeráfi szent Ferencz tiszteletére a következő fölirással: *Minden lélek dicséri az Urat.* A harmadik B hangú, 340 kilogrammos szent Eugénia tiszteletére, ily fölirással: *Adjanak neked hálát a népek, adjon hálát minden nép.* Végül a negyedik 150 kilogramm, ES-hangú, szent Vilmos tiszteletére készült, *Uram, hallgasd*

meg az én szómat jelmondattal. A harangokat dr. Kohl Medárd püspök 1906 november 19-én szentelte föl.

Átjutunk a zenekórusra, a hol az orgona emelkedik gótikus fakeretben. Rieger Ottó budapesti gyárából való, op. 1468, 28 registerű két manualéval bíró orgona. Az orgonára, mely 10.500 koronába került, boldogult Dessewffy Sándor csanádi püspök 5000 koronát adományozott.

A galleria alatt fejlődnek ki a melléktornyocskák és a galéria sarkain, négy sarok fiala.

A zenekórus alatt a templom bejáratánál szürke márványlapon aranybetűvel ez a felirat olvasható:

A LEGFELSÉGESEBB OLTÁRISZENTSÉGBEN A FÖLDÖN ÉLŐ

JÉZUS KRISZTUS

IMÁDÁSÁRA EMELT EZEN

ÖRÖKIMÁDÁS TEMPLOM

ERZSÉBET

KIRÁLYNÉNK EMLÉKÉRE

AZ ORSZÁGOS KÖZPONTI OLTÁREGYESÜLET KEZDEMÉNYEZÉSÉRE

KÖZADAKOZÁSBÓL ÉPÜLT, MIDŐN

X. PIUS

VOLT AZ ANYASZENTEGYÁZ FEJE

I. FERENCZ JÓZSEF

APOSTOLI KIRÁLY

VASZARY KOLOS FERENCZ

MAGYARORSZÁG HERCZEGPRIMÁSA

ALAPKÖVÉT LETETTE A KIRÁLY 1904. MÁJUS 18.

FELSZENTELTE DR. KOHL MEDÁRD SEGÉDPÜSPÖK 1908. SZEPTEMBER 8.

TERVEZTE

AIGNER SÁNDOR MŰÉPÍTÉSZ.

Elolvassa az egyszerű, de sokat jelentő föliratot nézzünk szét a templomban. Egy csarnokban vagyunk.

A templomba kettős ajtó vezet, két oldalát pedig ráccsal elkerített kápolnaszerű fülkék vannak szembenéző ablakrőzsákkal. A jobboldali fülkében Erzsébet királyné emlékszobra áll. Utczai oldalán szintén egy festett üvegablak látható, mely boldog Andrassy Osannát ábrázolja. A királyné szobra, mely eddig a nemzeti muzeumba volt elhelyezve, Klotz Hermann bécsi tanár alkotása. A fejedelmi alak egy siremlékszerű gótikus kápolnából lép elő; az építész ezzel az architektonikus háttérrel szerencsés-

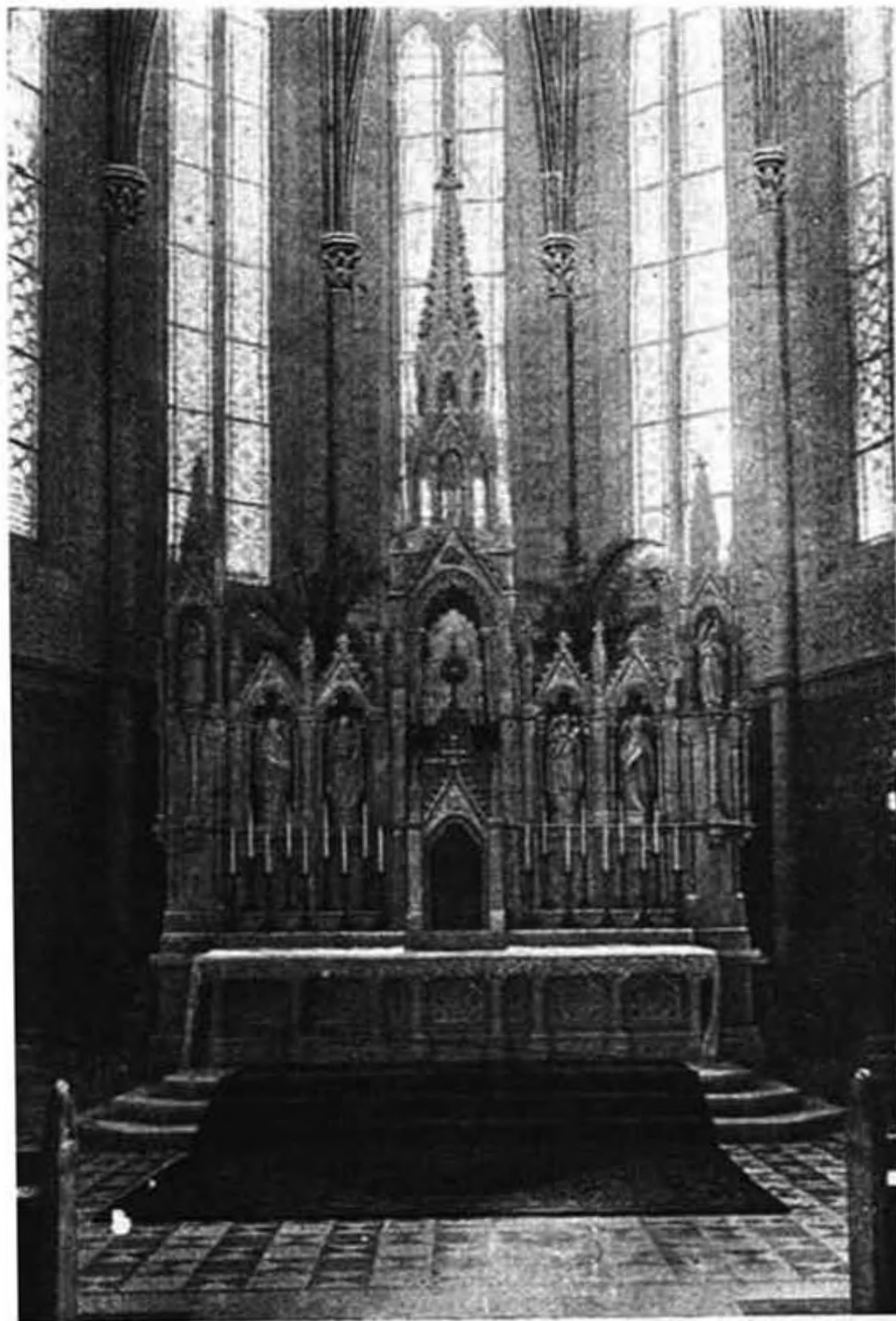
A templom belseje.

sen oldotta meg azt a nehézséget, hogy egy modern szobrászi alkotást egy gót templom stíljével összhangba hozzon. A szobor a legsikerültebb Erzsébet-szobrok egyike; technikája a márványon érvényre juttatja a fény és árnyhatást, miáltal a szobor több levegőt nyer. A kápolna, melyből a királyné alakja kilép, háttérében aranyozva van. Oromzatán a magyar korona látható, a kápolnától két oldalt pedig a magyar és bajor czimer tűnik a szemlélő elé. A felirásos kőbe e szavak vannak vésve: *Erzsébet királynénak, feledhetlen kegyes úrnőjüknek örök hálájuk és legmélyebb*

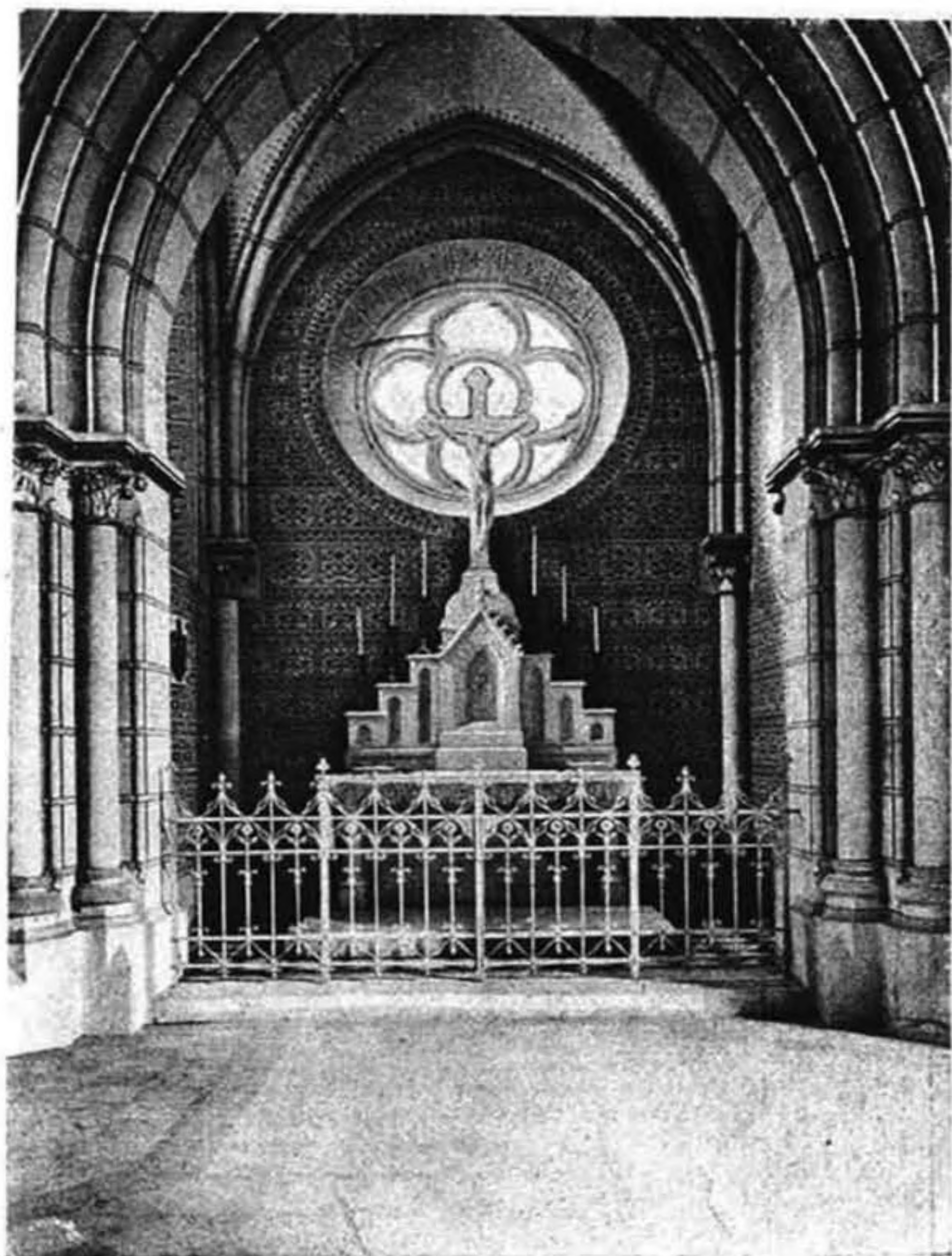
hódolatuk jeléül báró Nopcsa Ferencz, gróf Festetich Mária, Ferenczy Ida. Erzsébet királyné emlékszobra a túlsó kápolnában levő szentkeresztoltára felé fordul. Ez az oltár Thurn-Taxis hercegnő ajándéka, kinek bronz czimere egy márványlapon látható. Az oltár közepén a Fadruszféle feszület mintájára készült márványfeszület emelkedik, melyet az ablakrózsa színes üvegje misztikus fénybe burkol. Az utca rész fedett ablaka a Mater Dolorosát ábrázolja. A világítás a kápolnában kifejezésteljes. Az előcsarnok közepén egy egy csillár függ alá. Ez a templom egyedüli csillára. A főhajóban és a szentélyben ilyent nem alkalmazott az építész, hogy

az imádásra kitett Oltáriszentséghez szabadon juthasson el az imádkozó tekintete.

A főhajóba érve, rögtön elének tünnek a csúcsivek szép arányai. A templomnak két csonka folyosó-szerű mellékhajója van; ezek fölött két oldalt karzatok emelkednek, melyet csúcsívvel átjört pillérek tagoznak. A főhajót a szentélytől diszes rácsozat választja el; a rácsozat mögött van az apácák kórusa s ez a főoltár felé egy alacsonyabb áldoztató ráccsal van elzárva. A szentélytől jobbra-balra az emeleteskarzat folytatásaképen az apácák és az oltáregyleti hölgyek

A főoltár.

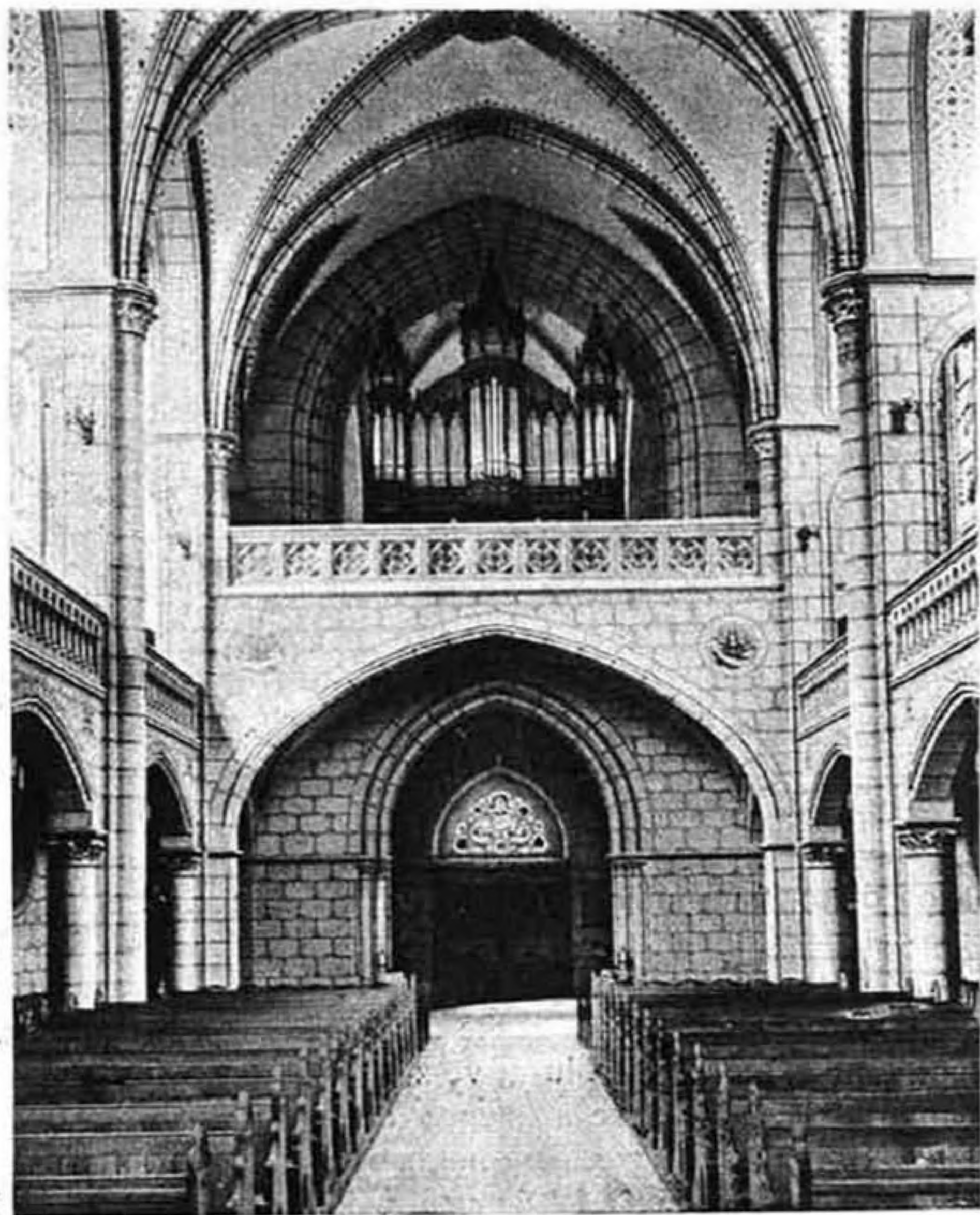
A szent kereszt kápolnája.

öt-öt ablakos oratoriuma látható. Az oratorium ablakait szegélyes gótivek körözik, melyek — különösen a mellékhajókból tekintve — festői tárlatot nyújtanak. Az evangéliumi oldalon lévő oratorium alatt a sekrestye van elhelyezve, ennek megfelelően a leczke-oldalon a zárda előkórusa, hol az apácák templomba menet fátyolukat veszik föl.

A templom legfőbb disze a kilencz méter magas főoltár, melynek hatásos szilhouetteje már az előcsarnokban magára hívja a templomba lépő figyelmét. E remekmű Ő felségének a királynak ajándéka. Pucisčei

karszti márványból készült; a márvány színe sárgás fehér, a melyen diszkrét aranyozás szép változatos fényhatást idéz elő. A mensa fölött emelkedik a predella, középen a baldachin, mely alatt négy méter magasságban az imádásra kitett Oltáriszentség trónol a magyar papság által ajándékozott diszes monstranciában. Ez a monstrancia az Örökimádás-templom művészetének remeke, kicsiben egymaga kifejezi, a mit a templom kifejezni óhajt. Jelentőségét emeli az a körülmény, hogy e műremek a magyarországi papság hódolati ajándéka.

A magyarországi papi imaegyesület és eucharistia társulat Pécsen 1907. augusztus 26-án a VIII. országos eucharistikus kongresszussal kapcsolatban értekezletet tartott és ezen Wajdits Gyula prépostkanonok,

A templom karzata és az orgona.

indítványára elhatározta, hogy az Örökimádás templom számára a magyarországi papság hódolata jeléül és kizárólag csak a papság adományából diszes szentségtartót ajánl föl a Szentségi Üdvöztőnek.

Az Örökimádás templom stílusával megegyező gótikus monstrancia tervezete *Medits Nándor* lazarista házfőnök alkotása volt. A művészi alkotás elénk tárja a Szentségi Üdvöztőt, kit az Atyaisten és Szentlélek-isten határtalan szeretetében adott a bűnös és szenvedő emberiségnek. Előttünk az Úr Jézus az ég és föld királya, legfőbb Urunk, a kitől mindent kérünk és reménylünk, a mire testileg és lelkileg szükségünk van.

De Ő a szenvedő Jézus is egyszersmind, a kit ki akarunk engesztelni s a kitől a sok ellene elkövetett méltatlanságért és bántalomért bocsánatot kérünk.

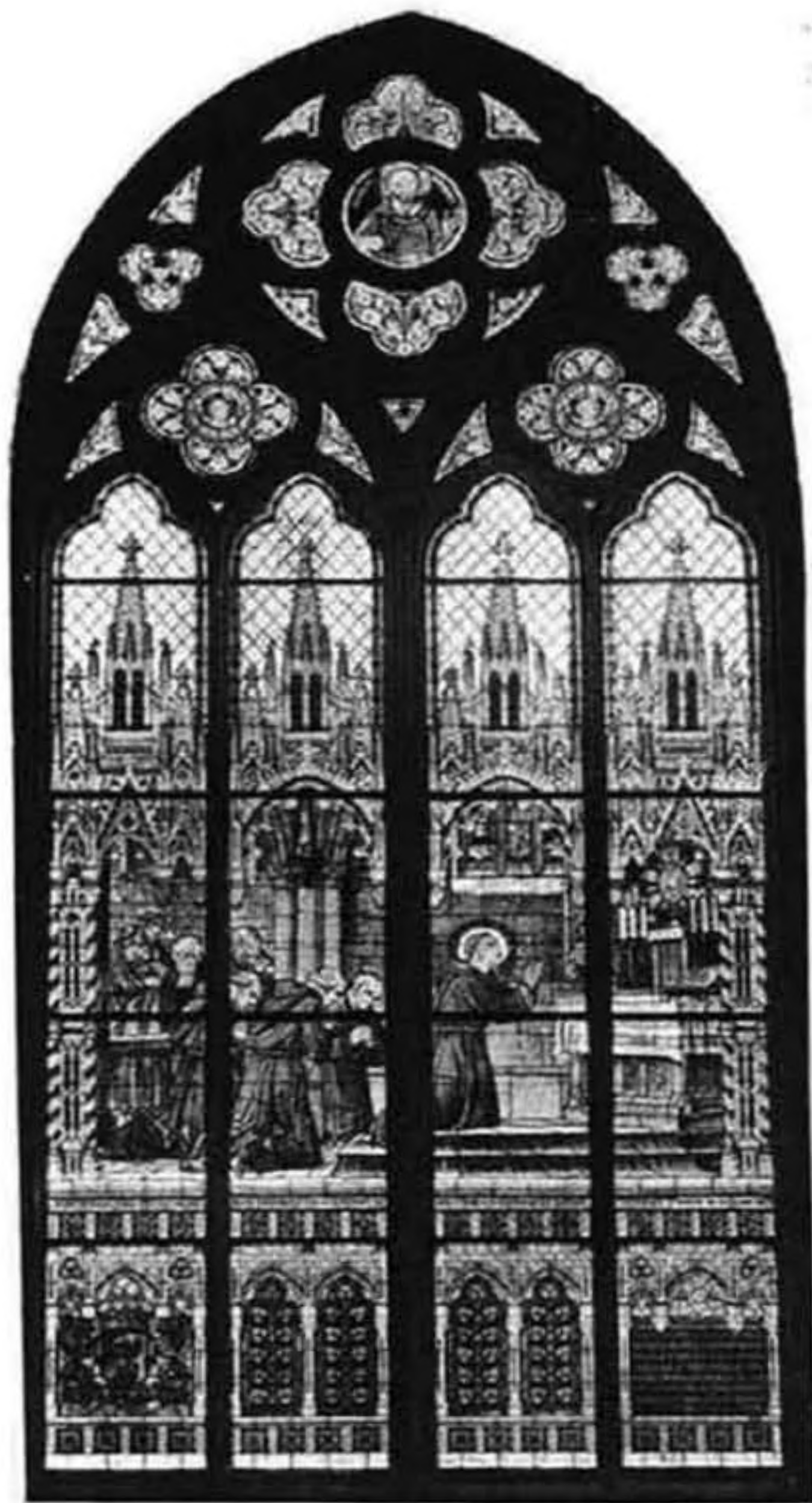
Előttünk az imádandó Szentháromság. A monstrancia legfelső részét egy gótikus baldachinum képezi, mely alatt az Atyaisten ül fényes trónusán. Előtte két angyal imádkozik. Kezeit kiterjeszti és lefelé tartja, jelezvén az által, hogy az ő szeretete adta az édes Jézust a világnak. A trónus lépcsőjén zománczos betűkkel ezen szavak ragyognak: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum daret* — annyira szereté Isten a világot, hogy az Ő egyszülött fiát adá.

A Fiúisten a szentostyában jelenlevő Úr Jézus, ki a bűnös emberiség

Az Örökimádás templom szentségtartója.
A magyarországi papság ajándéka.

iránt való szeretetből örökké közöttünk marad. Itten él és dobog a Szentséges Szív miérettünk s érettünk sokat szenvedve magához vonzza az emberi sziveket. A fényes aranykorong, mely a szentségtartó közepén a szentostyát magában foglalja csupa szivekből áll, melyek nyílásai a Szentség felé fordulnak, az Úr Jézus Szívéhez akarván juttatni minden szeretetet, mely az emberek szívében lakozik. A korong külső részét fényes sugarak övezik; a sugarak az Apocalipsis drágaköveiből állanak: Chrysopras, Hyacint, Amethyst. — Ezen kövek a szentség imádjait azon ajtóra emlékeztetik, melyeken át az örök életbe juthatunk az Úr Jézushoz, ki azt mondotta magáról: Én vagyok az Út, Igazság és Élet.

Szent Paszkál, a szentségi társulatokvédőszentje.

Ezen külső diszítmény alatt az egész korongon át egy szalag huzódik, melyen felül e szavak olvashatók: Ego sum Alpha et Omega, principium et finis — Én vagyok a kezdet és a vég. Alul pedig zománccos betűkkel ez a fölrás ragyog: Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra — Mennyben és földön nékem adatott minden hatalom.

A sugarak a fényes korong legkülső részén egy töviskoszorút törnek át. Ez a töviskoszorú jelképezi azon számtalan méltatlanságot, melyet a

szenvedő Jézusnak az Oltáriszentségben a bűnös és hálátlan világtól el kell tűrnie. De e sok méltatlanságért az engesztelés szelleme veszi körül az édes Üdvözítőt. Angyalok vannak körülötte, kik térdenállva imádkoznak a Szentség előtt. Ők az ég hódolatát mutatják be az Oltáriszentségnek

s valamennyien egy szalagot (Spruchband) tartanak. A szalagokon ez olvasható: Amemus. Laudemus. Glorificemus. Gratias agamus. Expiemus. Supplicemus veniam. Petamus gratias. — Dicsérjük. -Dicsőítsük. Adjunk hálát. Engeszteljük. Esedezünk bocsánatért. Kérjük kegyelmeit!

Mindnyájan az örökké imádandó Szentség felé fordulnak. Ott van a monstrancia középpontjában az imádandó szentostya, melyet egy galamb tart csőrében. A galamb a Szentlélekistent jelképezi, aki által az Úr Jézus magát a mennyei Atyának föláldozta, a mint azt a lunula alsó részén zománczos betűkből alkotott szavak föltüntetik: Per Spiritum Sanctum semet obsolet Deo Patri.

Az apró gyémántokból készített galamb szárnyait kiterjeszti, úgy hogy egészen a lunula (félhold) alakját adja meg, a melyhez a szentostya erősítettik. A katakombákban sokszor találkozunk az eucharisztikus galambbal, mely csőrében a leglisztább buzát, az angyalok kenyerét tartja. Az Úr Jézus, ki a Szentlélek által ajánlja föl magát az őskeresztény archaeológiának egyik legfőnségesebb gondolata. A szentségi Üdvözítő áldozatos szeretetől remélünk mindent földi vándorlásunkban. Ezt a reményt fejezi ki az a fölirat, mely a lunula másik oldalán olvasható: Jesu fili David miserere nobis et patriae nostrae. — Jézus Dávid fia, könyörülj mirajtunk és édes hazánkon.

Imáinkban a szentek is segítenek és közbenjárnak értünk. A mon-

Szent Erzsébet miséje.

strancia keretét kétoldalt gótikus tornyok zárják le s a baldachinok alatt jobbról Szent Paszkál, balról Szent Tarzicius látható. Szent Paszkál az Oltáriszentség hitvallója, a szentségi társulatok védő szentje, kinek ünnepe május 17-én van. Ezen a napon tették le az Örökimádás templom alapkövét. Szent Tarzicius az Oltáriszentség vértanúja, a katakombák korában Szent Sixtus pápa ministránsa volt.

Ha az egész monstrancia a Szentháromsággal, az angyalokkal s a szentekkel az egész mennyországot jelképezi, ott találjuk a mennyország királynéját is, a boldogságos szűz Máriát. A monstrancia alsó részén, a hol a korong a törzszsel érintkezik elől és hátul egy-egy baldachinum van. Elöl a Szepőlóten Fogantatás kezét imára kulcsolja. Ő a Mária Reparatrix az engesztelő Szűzanya; a másik baldachinumon pedig Szent József látható a szepőlóten jegyes, ki mint az egyiptomi József, a választottak gabonáját őrzi és gondozza.

A monstrancia törzse maga a három nemzeti színű zománczban van kidolgozva. A piros szín az alap, ezen fehér liljomok és zöld levelek vannak. A konturokat és a levelek ereit arany vonalak alkotják. A gömb (nodus), melynél a pap a monstranciát tartja, opállal és magyar gyémánttal van diszítve. A noduson magán nyolcz opál, a nodus alatt nyolcz rubin és nyolcz smaragd, a koszorúban tizennyolcz gyémánt, Szűz Mária és Szent József baldachinumában egy-egy gyémánt tündököl. A tartókon huszonkét

Szent Kapisztrán a mennyei útravalót adja Hunyadnak.

drágakő díszlik. Az egész monstrancia aranyozott ezüstműből van, 75 cm. magas és súlya 5 kilógramm. A kivitel az igazgatóság az Oberbauer cégre bízta. Azok nevei, kik a remekmű létrehozásán közreműködtek,

a monstrancia talapzatára vannak bevésve. A monstrancia költségei 12.000 koronát tesznek ki, ennek egy része már eddig is begyűlt, a hátralévő 7000 koronát a hazafias és az Úr Jézus imadásában buzgó magyar papság áldozatkészsége fogja összeteremteni.

A monstrancia Magyarország hódolatát akarja kifejezni.

A talapzaton édes hazánk főpatronusai, szent István király, szent László király, szent Imre herceg, szent Margit szűz, szent Erzsébet asszony és szent Gellért püspök, mind hazánk áldott földjének képviselői megadják az örökké imádandó Oltáriszentségnek azt a tiszteletet és imádást, mely Őt megilleti. Azért a szentek összetett kezekkel vannak ábrázolva. Az ő buzgó imáikkal egyesül azoknak buzgalma, kik szívük imádatos szeretetével ez ajándékot a szentségi Üdvözítőnek följánlották. A monstrancia talapzatán belül ez az ajánlás olvasható:

Quam plurimarum animarum piarum e Hungaria oriundorum ecclesia aedi-

cata est magnifica Budapestini Üllői-ut ad promovendum Eucharistici Jesu cultum nec non ad expiandas injurias innumerabiles Jesu Eucharistico illatas, ostensorium vero istud cepit obulis caritatis Reverendi Cleri Hungarici Anno MCMVIII. quem Jesus Eucharisticus accendere velit igne

Az utolsó vacsora.

illo, de quo it ipse ait. Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut accendatur? Luc. XII. 49.

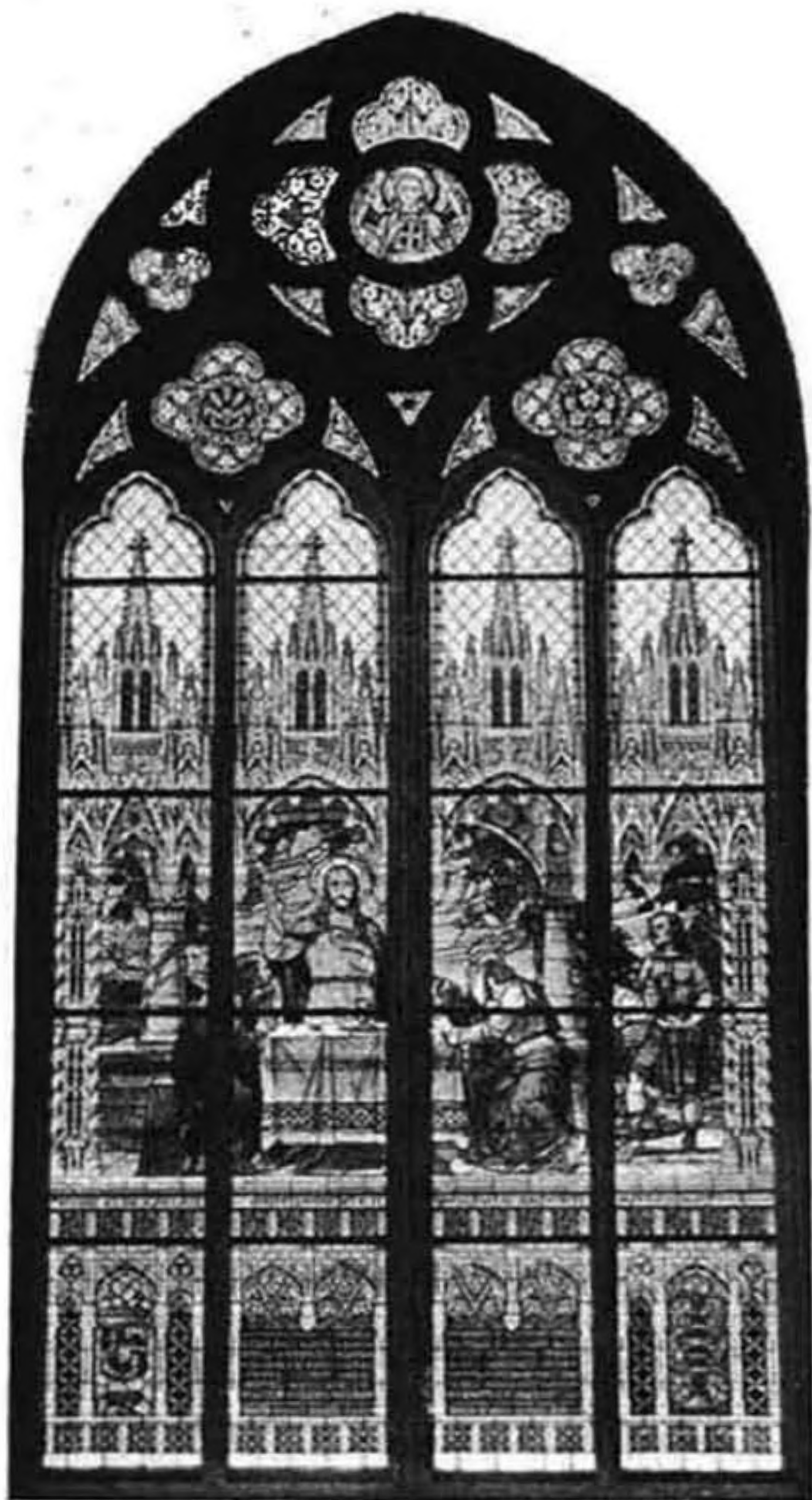
Magyarul: A magyarországi hívő lelkek összessége Budapesten az Üllői-

uton templomot ezen a szentségi Jézus imadására és az Oltáriszentséget ért számtalan bántalmak kiengesztelésére építette. Ezen szentségtartó pedig az 1908. évben a magyar papság adományából létesült, hogy a szentségi Jézus szeretetre gyujtsa azzal a tüzrel, melyről Ő maga mondotta: Tüzet jöttem bocsátani a földre és mit akarok mást, mint azt, hogy égjen? Lukács XII. 49.

Ezen ajánló sorok egy hõ imát fejeznek ki. Erre meg is találjuk az eucharisztikus Úr Jézusnak a talapzat felsõ részére bevéselt választ a szentírás eme szavaiban: Oculi mei erunt aperti et aures mea erectae ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit. Elegi enim et sanctificavi locum istum. II. Paralip VII. 15, 16.

Szemeim nyitva lesznek és füleim figyelmesek annak imádságára, ki e helyen imádkozik. Mert elválasztottam és megszenteltem e helyet.

Venite ergo ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Math. 11, 28.

Az emmausi tanítványok megismerik az Urat a kenyérszegésben.

Jöjjetek hozzám, kik fáradoztatok és terhelve vagytok és én megenyhítlek titeket!

A szentség fölött kilencz méter magasságig emelkedik a diszes farag-

ványokkal áttört gót baldachin. Az oltár két oldaláról félköralakban lépcsők vezetnek föl a szentséghez, melyet az oltár háta mögött lehet a baldachin alá kitenni. A lépcsők aljánál két hatalmas kandeláber látható. Az oltár két sarkán lévő kisebb baldachinok alatt két imádkozó angyal tűnik föl, kissé lejjebb aranyozott háttérrel Trinchieri szobrásznak két éneklő angyala írott szalaggal (Spruchband) és két zenélő angyala hárfával és mandolinnal. Az oltár maga *Seenger* Béla budapesti kőfaragó műve; előállítási költsége 58.000 korona.

A templomhajó jobb oldali szögletében, mely az apáczakórus rácsozatával érintkezik, emelkedik a szószék, mely szintén karszti márványból való. *Heinrich* Aladár ajándéka. A szószék megfelelő magasságban van, úgy, hogy a templom jó akusztikája mellett a szónok hangja a földszinten és a karzaton levő közönségnél egyaránt érvényre jut.

A templom festése ornamentális. Elvileg arra kellett törekedni, hogy a templom kellő világítása megmaradjon. Ezért úgy a falfestés, mint az ablakfestmények világos színeket mutatnak. A templom belső kifestése főleg arra szorítkozik, hogy a templom szerkezeti része a tényleg kőből készült pillérekhez hasonlóan, kőszinűre legyen festve és hézagolva. Így csakis az ablakok és ajtók keretei vannak kissé színesebben tartva. A boltíókok majdnem tiszta fehérre vannak festve, csak a bordák mellett látható színes szegély. A pillérek

Szent János apostol az Úr anyját áldoztatja.

fejezetei gazdag aranyozásukkal tűnnek ki. Élénkebb színben vannak tartva a boltozat nyitott zárkövei, melyeket aranyozott rácsozat főd s ezen keresztül nyeri a templom a szellőztetéshez szükséges külső levegőt. A templom

kifestését a koronázó Mátyás-templom vállalkozói: Steinhäusl és Köller vállalták magukra.

A templomba belépőt legközelebről a festett üvegablakok bilincselik le.

A szentély két oldalán öt-öt szönyegszerű ornamentális üvegfestmény díszíti a falakat. Az apsis-ban magában öt hosszú ablak emelkedik, felső részükben imádkozó angyalokkal. Ruhájuk színe halványzöldbe játszó és bizonyos világításban egy fénykoszorút képeznek az oltár fölött, olyképen, hogy az ablakok a levegőben lebegni látszanak. Magasságuk 7 méter 80 cm. Az emporiumok magasságában a templomhajójában nyolcz üvegfestményű ablak tűnik föl, Zsolnay pécsi gyárából származó pyrogranitból készült gótikus mérőművekkel. A szentélytől számítva az evangéliumi oldalon levő első ablak szent Erzsébet asszonyt ábrázolja az oltár előtt. Az ablak donátora a *gróf Almásy-család*, melynek címere, valamint a többi donátoroké a festmény alatt látható. Főlirata: «Ezt cseleked-

Szent Tarzicius a katakombákban.

jétek az én emlékezetemre». (Lukács XII. 19.) A második ablak Szent Paszkált, a szentségi társulatok védőszentjét ábrázolja. Donátor a *herceg Eszterházy-család*. Főlirata: «Jöjjetek hozzám, kik fáradoztok és terhelve

vagytok és én megennyhitek titeket». A harmadik ablak szent Imrét és szent Margitot ábrázolja, a mint egy oltár előtt térdepelnek. Két oldalt szent István király és Béla király alakja látható. Föliratai: «Nekem életem a Krisztus». (Philipp. I. 21.)

«Én Uram és én Istenem». (János XX. 28.) A negyedik ablak hangulatos világításban Kapisztrán szent János alakját tünteti föl. A nádorfehérvári hős apostoli lelkű barátja kezéből magához veszi a menyeyi útravalót. Donator *gróf Festetich Tasziló* és neje 1908. Fölirata: «A ki eszi az én testemet, örök élete vagyon és én föltámasztom őt ez utolsó napon». (János VI. 55.)

A leczke oldalon a szentégtől számított első ablak az Utolsó vacsorát tünteti elénk. Donátor *Romhányi Kiss Aladár* és neje szül. *Tömöry Gizella* 1908. Fölirat: «Ez az én testem, ez az én vérem. Máté BXVI. 20. A második ablak az Emmausi tanítványok történetét adja elénk. Donátor a *gróf Széchenyi-család*. A fölirat a következő: «És ők elbeszélék, mint ismerték őt a kenyérszegésben». (Luk. XXXII. 55.)

A harmadik ablakon a Boldogságos szent Szüzet látjuk, a mint szent János apostolót áldoztatja. Fölirata: «A ki eszi az én testemet, én bennem lakik és én ő benne.» János VI, 57. Donator *gróf Zichy János* és neje 1908. A negyedik ablak szintén az őskereszténység egy gyönyörű jelenetét ábrázolja: Szent Sixtus pápát és minisztránsát szent Tarziust. Fölirata: «Élek én, de már nem én, hanem Krisztus él én bennem.»

Szent Imre és Szent Margit imája.

A negyedik ablak szintén az őskereszténység egy gyönyörű jelenetét ábrázolja: Szent Sixtus pápát és minisztránsát szent Tarziust. Fölirata: «Élek én, de már nem én, hanem Krisztus él én bennem.»

Gal. II. 20. Donator a *gróf Wenckheim-család*. A négyosztásos ablakok magassága 7 méter 80 cm. és szélességük 3 méter 50 cm. A rosone, mely a portál fölött diszlik, 4 méter átmérőjű. Az ablakok Róth Miksa kartonjai szerint felerészben *Walther Gida*, felerészben pedig *Róth Miksa* üvegfestészetében készültek. A femplom berendezése a modern igényeknek megfelelő. Mindenekelőtt a higiénia követelményeinek tesz eleget; központi fűtéssel és villamos világítással van ellátva. Padlója egyszerű fehér-fekete kockás terazzo, mely egyszerűsége dacára is a templom szinhangulatát jól juttatja érvényre. A főoltár előtt és az emléksarnok fülkéiben fehér-fekete márvány alkotja a templom padozatát.

Most, midőn e márványpadozaton a sűrű tömeg tolong az oltár felé és egy hosszú munka befejezéséért ad áldást, meg kell emlékeznünk a munka embereiről, kik az utolsó hónapokban éjjelt nappalal egyesítve állandóan e mű keresztülvitelén dolgoztak. Az alkotás érdeme *Aigner Sándor* műépítészé, ki nemcsak a templom céljának, az oltáregyesület és a zárda rendeltetésének megfelelő tervet nyújtott, hanem sok gyakorlati akadályt leküzdve, kiváló műérzékkel adott testet annak az eszmének, mely az Örökimádás templomát nemzeti szentélylyé avatja.

Aigner Sándor született 1854. július 21-én Temesvárott. Művészi tanulmányait Bécsben a Kunstakademie-ben végezte Schmidt Frigyes vezetésével. A nagy mester, ki Bécsnek legszebb gót és román templomait építette és a szent István-dóm restaurációját vezette, korán fölkelte a tanítványban a középkor stílusainak lelkes szeretetét. *Aigner* maga is résztvett a bécsi szent István-dóm restaurálásának munkájában. Bécsből visszatérve, erejét a zágrábi dóm és a koronázó Mátyás-templom restaurálásánál próbálta ki. Majd önálló alkotásokhoz fogott. A törökszentmiklósi templom, a szegedi templom voltak első művei. Ezeket követték a szabadkai templom, majd romanizáló stílusban a legmodernebb igényekkel berendezett profán építkezések, mint a szent Imre-kollégium Budapesten, a nagybecskereki törvényszéki palota s ama munkálatok, melyekkel az igazságügyminisztérium bízta meg. Újabban a veszprémi templom építése és a győri székesegyház restaurálása foglalkoztatja. Az Örökimádás-templomot 1904 nyarán kezdette meg.

Ezen idő alatt a műépítész jobb keze Havel Lipót volt, ki az építési munkálatokat vezette, a kőfaragó munkákat Antony István, az ácsmunkákat Lux János, az aeternitfedést az Aeternit Művek cég, a templom boltzatait Biehn János, a bádóg-szerelőmunkát és fűtést Szepessy Sándor, a burkoló munkát Cristofori Vincze, az asztalosmunkát Madary Gábor, a lakatosmunkát Farkas Gyula, a mázolómunkát Fischer és Hartmann cég, az építészeti szobrászmunkát Keszler János, a villanyszerelést Barta Károly, a világító testeket a Magyar Fém- és Lámpaárú-gyár, a hézagmentes pad-

lőkat a Magyar Rábicz-Vállalat, Saile Antal cég, a padokat és butorokat Rupprick Károly budapesti műasztalos készítette.

A művészi izlés a technikai sikerrel párosulva az Örökimádás templomában egy új otthont adott a magyar művészetnek. Az áldozatkész katolikus magyar társadalom feladata, hogy e fényes otthont gazdag ajándékaival és újabb művészi alkotásokkal gyarapítsa.

Az Örökimádás-templom fölszentelése.

ENYHE, napsugaras reggelre kelt Kisasszony napján az ünneplő Budapest. Ünnepnap lévén, a sétálók serege tetemesen megsaporodott. Már reggel hét órakor élénk sürgés-forgás volt az Üllői-uton. A villanyosok legnagyobbbrészt telve robbogtak ki felé s az Örökimádás-templom környékét nemsokára már nagy tömeg lepte el, a mely folyton szaporodott. A rendőrség nagy apparátussal vonult ki, hogy a tömeget a dél-előtt 11 órai első miséig távoltartsa a templomtól. Hatvannégy gyalogos és hat lovasrendőr vonult ki *Peregri*ny tanácsos, valamint *Gersich* és *Paussi* felügyelők vezetésével.

Pont fél nyolcz órakor érkezett meg a templomot fölszentelő dr. *Kohl* Medárd püspök. A fölszentelő püspököt *Berger* Márk kanonok, *Csárszky* István primási titkár, *Haliczky* Zoltán szentszéki jegyző és *Breyer* István szertartásmester, udvari papok kísérték. Dr. *Kohl* Medárdot az Oltáregyesület

DR. KOHL MEDÁRD PÜSPÖK,
az Örökimádás-templom felszentelője.

épületének kapujában *Kánter* Károly apát, várplébános, dr. *Glattfelder* Gyula, dr. *Hanauer* István, *Kurz* Vilmos és *Krizsán* Mihály plébánosok,

Fischer Ágoston, *Meditz* Nándor, *Reviczky* Aladár, dr. *Saly* László, *Makay* Lajos, *Hévei* Gyula, *Jankó* István, *Zboril* Albin és mások fogadták.

Előkészületek.

A szentelő püspök kíséretével a Központi Oltáregyesület házi kápolnájába vonult, hol már az előző napon *Berger* Márk kanonok, *Kurz* Vilmos ferenczvárosi apátplébános és *Makay* Lajos kíséretében és vértanúk ereklyéit elhelyezte.

A szentelés előtti napon ugyanis a püspök, ki a templomhoz tartozókkal szigorú böjtöt tart, a szent ereklyéket, a melyek az oltárköben lesznek elhelyezve, egy tiszta edénybe teszi, ehhez három tömjénszemet tesz és egy pergamenlapot a *templom keresztlevelét*, a melyre a szentelés napja, a püspök neve, a szentek ereklyéi és a templomszentelésnél nyerhető bucsú van följegyezve. A szentelés napján a résztvevők III. Incze pápa óta egyévi bucsút nyerhetnek, annak évfordulóján pedig negyvennapos bucsút.

Az edény, a melyben az ereklyék vannak, gondosan le lesz pecsételve, s miután azt két égő gyertya közé piros vánkosra helyezték, a papság a szent vértanúk zsolozsmáját imádkozza el. A templomhoz tartozók egész éjjel felváltva őrködnek a szent ereklyék mellett.

A mint a püspök segédletével az ereklyekápolnában megjelent, a püspök az egész papsággal a hét bűnbánati zsoltárt imádkozta, majd rendeletet adva a templom falain lévő 12 szentelési gyertya meggyújtására, főpapi díszében egész segédletével a templom megáldására indult. Ezernyi-ezer tömeg nyüzsgött az Üllői-uton és feszülten várta a szertartás kezdetét. Itt-ott fényképezőgépek voltak láthatók, a házak ablakaiban gyertyák égtek, az erkélyeken virágok díszlettek.

Vízszentelés és templomáldás.

Most a templom főbejáratánál a szentelő püspök a Szentháromságot hívja segítségül, majd a papsággal a Mindenszentek litániáját énekeli. Midőn az utolsó szent nevének kimondása után ehhez a könyörgéshez ér: Minden bajtól, ments meg Uram minket, a püspök fölkel és a vízszentelést kezdi meg. Ennek megtörténtével az összes edényeket megtöltik az ujonnan szentelt vízzel és a püspök az Asperges-t (Hints meg Uram) intonálja. Először a papságot hinti meg, majd háromszor megkerülve a templomot behinti a külső falakat az Atya, Fiú és Szentlélek nevében, először fönt, majd a falak tövét, a harmadik megkerülésnél pedig a falak közepét. Mindegyik körüljáró uton pásztorbotjával a templom zárt kapujára üt és a zsoltár eme szavait mondja fenhangon: A bennlevő szerpap ugyancsak a zsoltárossal kérdezi: Ki az a dicsőség királya? A püspök feleli: Az Úr, a hatalmas az erős, a seregek Ura Istene!

Harmadszor megkerülve a templomot, a püspök pásztorbotjával egy keresztet formál a főkapu lépcsőjére és ezt mondja: Ime a szent kereszt jele, távozzon el a bűnnek szelleme!

Majd ezen szavakkal; «Pax huic domui», Béke legyen e házzal! belép a templomba. Egyenesen a hajó közepére tart és ott letérdelve, a Veni Creator-t (Jöjj el Szentlélek) intonálja. Utána jön a Mindenszentek

A templomszentelés kezdete.

litániája másodizben, ezúttal már a szokásos könyörgésekkel. Utána a papság Simeon énekét, a Benedictus-t énekli. Ezalatt egy szitán keresztül András-kereszt alakban a templom közepére hamut hintenek, melyre a püspök a latin és görög abc betűit írja fel. Ez azt jelenti, hogy a kereszt tanítása minden nyelven, minden világtájon hirdettetik és Krisztus a kereszten minden nemzetért feláldozta magát.

Ezek után a templom belülről való megáldása következik. Az oltár-nál kezdődik és kiterjed a templom minden részére. A püspök a főoltár előtt letérdel és háromszor mindig magasabb hangon az Istent hívja

segítségül. Ez után következik az úgynevezett Gergely-víz szentelése. Ennek formája Nagy Szent Gergely pápától származik. A vízbe só, hamu és bor lesz keverve, utána pedig felhangzanak az őskeresztény ének accordjai:

«Szenteltessél meg Isten szavára mennyei hullám, szenteltessék meg a víz, melyet Krisztus lábai tapostak, mely a hegyekbe szorítva el nem zárától, a sziklákon csergedezve szét nem töretel, mely a földön folydogálva soha el nem apadsz. Te tartod fenn, a szárazat, te hordod hátadon könnyedén a hegyek súlyait; téged tartanak az égnek tetői is, te körülfolyva mindeneket mindent megtisztítasz s téged nem kell tisztítani. Te kemény tömegbe változtál, midőn Izrael fiait menekülni láttad, s ugyancsak te voltál, mely forgó örvényekben, kavarodva a Nilus lakóit elpusztítottad és az ellenséget dühöngő áradattal üldözted. Egymagad ugyanaz, a hívőknek üdve s a vétkeseknek boszulója vagy. Mózesnek vesszejére a szikla, kihányt, s nem maradhattál titokban elrejtve, midőn a fenséges parancsszóra előtörnöd kellett. Tovaszállasz a fellegeken és áldott esővel termékenyíted meg a földeket. Te benned, ha lankad a test, az életnek üdvös, a kegyelemnek kedves italunkat birjuk: hisz te vagy az, mely ereinkbe folyva éltető erőt adsz, s te nyújtasz életnedvet a földnek is, hogy annak erei ki ne száradjanak és kedves terményeit nekünk meg ne tagadja. Tebenned örül a lét, a kezdet és a vég. Vajjon Istentől vagy, hogy határaidat nem tudjuk? vagy oh Mindenható, kinek erőit nem ismerjük, a víznek erejében Téged dicsérjünk? s annak érdemdús alkotásaiban a te műveidnek fényes jelét lássuk. Te vagy az áldást-szerző, Te vagy az üdvnek kezdete: Téged esdve kérünk és Tehozzád könyörgünk, add, hogy kegyelmed esőjét ezen ház fölé áldásod teljével hullasd alá! Adj nekünk minden jót, hozd reánk a szerencsét s távoztasd el a bajt; a gonosztettek ördögét távoztasd és angyalodat, a világosság barátját, a jóról gondolkodó szolgát állítsd ide védelmünkre. A háznak melyet nevedben kezdtünk s segítségeddel befejeztünk, a Te áldásod erősítse meg hosszú életével. Te őrizd a ház alapjait, Te fedjed tetőit, Te lépj be ajtaján, Te lakjál belsejében. Arczodnak fénye legyen az emberek üdvössége és e falaknak erőssége.»

Ennek végeztével a püspök a templom főkapuját belülről jelöli meg a kereszttel, s miután ez megtörtént, az oltárokhoz megy és hüvelykujját a Szent-Gergely-vízbe mártva, az oltárasztal közepére és négy sarkára szintén keresztet formál. Majd intonálja az Aspeges-t (Hints meg Uram izzóppal) és az izzópot a Szent-Gergely-vízbe mártva, kétszer körülkerüli és meghinti az oltárt. Ezalatt a papság az 50-ik zsoltárt énekli. Az oltárhintés után a püspök belülről is háromszor kerüli meg a templomot és először alul, majd a közepén, utoljára legfelül behinti annak falait. A templom teljesen meg van tisztítva és meg van áldva.

A szent ereklyék körmenete.

Következik a második rész: a megszentelés szertartása. A püspök a segédlettel a templomon kívül levő ereklyékhez megy. A kereszt elől-vitele mellett égő gyertyákkal körmenetben viszik a szenteket a templom körül. Majd a főkapun át belépnek a templomba: ez a szenteknek, Krisztus megdicsőült tagjainak diadalmenete, vagy mondjuk temetési menete, hisz ők az oltárkoporsóba lesznek eltemetve, mint az ősi katakombák vértanúi. A püspök az oltárkoporsót és annak fedőjét kívül-belül krizmával megkeni és eltemeti az ereklyéket. Azokat megtömjénezeve, a füstölőt egy áldozópapnak adja át, ki a következő szertartások alatt állandóan füstöli az oltárt. A tömjénfüst az eltemetett vértanúk imáját jelképezi, mely mint a tömjénillat az égbe száll. E tömjénezés alatt a püspök kétszer a keresztelendők olajával, harmadszor pedig a krizmával keni meg az oltár közepén és négy sarkán levő, vízzel megjelölt keresztet. Minden kenésnél ezt mondja: Szenteltessék meg és szenteltessék fel ez a kő az Atya, Fiú és Szentlélek nevében Istennek, Szűz Máriának és a szenteknek dicsőségére. Minden kenés után újra füstöli az oltárt. Végül olajat és krizmát egyszerre önt az oltárra és azokat jobb kezével szétválasztja. Ezek után a 12 szentelési gyertya helyét keni meg krizmával a falakon. Ez a tizenkét apostolt, az egyház oszlopait jelképezi. A megkenés alatt ezeket mondja: Ez itt Jeruzsálem, az égi város, fölékesítve mint a báránynak arája. Ez lett az Ő hajléka. Alleluja!

Ezek után a templom már meg van áldva és meg van szentelve; benne laknak a hívők, benne laknak a szentek. Most következik a felavatás, hogy Isten, az örök áldozat, is benne lakhassék.

Templomszentelés és oltárszentelés.

A felavatás a templomszentelésnek harmadik része. Az oltárasztalnak már előbb említett öt keresztjére a püspök mindenüvé öt-öt vastag tömjénszenet tesz, erre pedig viaszfonál-gyertyácskákból összerakott keresztet helyez, úgy hogy a kereszt négy vége kampó-alakban fölfelé álljon és mind a négy bél meggyujtható legyen. A gyertyák a tömjénnel égnek el. Mialatt ezek égnek, a püspök az oltár lépcsőjére térdel és ezen Antiphonát intonálja: «Alleluja! Jöjj el Szentlélek-Isten, töltsd el hiveid szívét és gyujtsd meg bennük szereteted tüzét». Utána imák és egy fenséges daltlamú előének következik. Az oltár Krisztus lakása lett. Ez ünnepélyes pillanatok alatt a püspök az oltár homlokát is megkeni, majd a padozaton annak mind a négy sarkát, kérve Istent, hogy ez oltár rendíthetetlenül állva, itt a kegyelemnek soha ki nem apadó forrásává legyen. Az oltárt maga Krisztus veszi birtokába, a papok az oltár díszítéséhez fognak, mert

a szertartás után mindjárt a szentmise következik. Miként a Golgothán, úgy ezen oltár magaslatán is Krisztus áldozza fel magát a mennyei Atyának. Krisztus «sátort épít magának az emberek között», hogy innen megerősítse, vigasztalja és megszentelje az embereket, a kik hozzá jönnek s a kiket Isten élő templomaivá tesz.

Jézus Krisztus, ki maga mondotta: «Gyönyörűségem az emberekkel lenni», birtokába vette az Örökimádás-templomát és kinyitva kegyelmének tárházát s immár végtelen szeretetének kincseit pazarolja reánk.

Az ünnepségek

IMPOZÁNS, szinpompás képet nyújtott a szemlélőnek a felszentelés napján délelőtt tizenegy órakor az Üllői-út. A legtöbb házon nemzeti lobogó, drapéria, virágok, az utcán pedig tizezer főnyi hullámozó embertömeg. A templom és az Oltáregyesület házának kapui előtt feketébe öltözött urak és hölgyek szebbnél szebb őszi tolettjei voltak láthatók. A templom főkapuja előtt díszruhás rendőrök és a főváros felstői öltözetű csatlósai álltak. Egymás után robogtak elő a főúri fogatok, melyek mágnásvilágunk legjobbjait hozták az új templomba. Örömpesve szálldogált a hír, hogy fel van már szentelve az Örökimádás temploma.

A templomavatási mise.

Pár perczel tizenegy óra előtt megnyitották a templom kapuit a közönség előtt. A templom pár perc alatt megtelt; még a karzatok és oratóriumok is tele voltak. Az utcán pedig még sok ezer ember szorongott. Ezeknek már nem jutott hely. Künn az utcán hallgatták végig a misét.

A templom hajójában az evangélium oldalán a nők, a leckeoldalon a férfiak ültek. Az első padosorokat a notabilitások számára tartották fenn. Ott láttuk: *Rakovszky* Istvánt, a képviselőház alelnökét, dr. *Bárczy* István polgármestert, herczeg *Esterházy* Miklóst, herczeg *Esterházy* Ferencet, gróf *Cziráky* Antalt, gróf *Csekonics* Endrét, *Lukcs-Fábry* miniszteri tanácsost, dr. *Baránszky* Gyula fővárosi bizottsági tagot, dr. *Zsembery* Istvánt, dr. *Hindy* Zoltánt, több egyetemi tanárt és más közéleti kiválóságot.

A hölgyek padjaiban főrangú hölgyeink színe-javát láttuk. Ott ültek: örgróf *Pallavicini* Edéné, a templomépítő-bizottság elnöke, gróf *Zichy* Nándorné, gróf *Csekonics* Endréné, özv. gróf *Károlyi* Istvánné, gróf *Cziráky* Antalné, gróf *Cziráky* Almássy Erzsébet, özv. gróf *Korniss* Miklósné, báró *Orczy* Tekla, gróf *Cziráky* Béláné, özv. gróf *Forgách* Józsefné, gróf

Cziráky Lujza, özv. báró *Vécsey* Józsefné, *Kiss* Aladárné és mindazon főrangú hölgyek, a kik a templom fölépítésén fáradoztak.

Az evangélium oldalán lévő oratóriumban helyezkedett el a szertartásban részt nem vevő papság. Ott voltak a fővárosban lévő paptanárok, hitoktatók és a szerzetes-rendházak főnökei. A szentély első részében lévő padokban a Reparatrix-apácák imádkoztak.

Pár perczzel tizenegy óra után megkezdődött az ünnepélyes szentmise, melyet dr. *Kohl* Medárd püspök czelebrált azon díszes miseöltönyben, melyet örgróf *Pallavicini* Edéné, az Örökimádás templom egyik megalkotója adományozott az új templom kincstárának. A misén *Kánter* Károly igazgató, *Kurtz* és *Krizsán* plébánosok, *Berger* Márk kanonok, dr. *Pokorny* Emánuel, dr. *Hanauer* István, dr. *Glattfelder* Gyula, *Fischer* Ágoston és a templom felszentelésén jelen voltak segédkeztek a püspöknek. A mise alatt a Reparatrix-apácák énekkara az előírás szerinti chorált énekelte.

Az Üllői-úton szorongó tömeg áhitattal hallgatta az Úrfelmutatást jelző harangszót és sokan künn a nyílt utcán térdreborulva imádták az Úr Jézust, a ki a kenyér színébe rejtőzve ma először jelent meg abban a templomban, a mely az Ő örökös imáadására épült.

KISS ALADÁRNÉ,
a Központi Oltáregyesület másodelnöknője,
az Erzsébet-rend kitüntetettje.

Az örökimádás.

A pontifikáló püspök, dr. *Kohl* Medárd két ostyát konzekrált. Az egyiket magához vette a misében, a másikat a gyönyörű új szentségtartóba helyezte, hogy az új templomban megkezdődjék az Oltáriszentségben rejtőző Üdvözítő örök imáadás.

A magyarországi papságtól ajándékozott remek szentségtartóba helyezte dr. *Kohl* Medárd az Oltáriszentséget és a szentmise után ki is tették imáadásra. A kar az «O Salutaris Hostia»-t énekelte el, amely után dr. *Kohl* Medárd áldást adott a Szentséggel. Az Oltáriszentséget ezután dr. *Hanauer* István, az eucharisztikus és a papi imaegylet igazgatója vette a kezébe és felmenve az oltár mögött emelkedő márványlépcsőkön, feltette az oltár ormára, — örök imáadásra. Két Reparatrix-apácza azonnal meg is kezdette imádságát, a melyet egymás között felváltva szakadatlanul

folytatnak. A templomot zsufolásig megtöltő közönség nem távozott el, hanem még sokáig csodálkozással vegyes áhitattal térdelt a hatalmas gót ivék alatt örök imádásra kitett Üdvözítő előtt, hogy ezer baja és szenvedése között is imájába foglalja *Erzsébet* királyné nevét is, kinek emlékére épült a főváros eme legújabb és egyik legszebb temploma.

Az ünnepi szózat.

A program szerint délután egynegyed 6 órakor kellett kezdődnie a szentségimádó ájtatosságnak, de már három óra előtt zsufolásig tömve volt a templom. A föllobogózott Üllői-úton pedig folyton újabb és újabb tömegek jöttek. Valóságos népvándorlás volt. A templom kapujában rendőrök álltak sorfalat és csak egyenkint bocsátották be az érkezőket. A notabilitásoknak is alig tudtak helyet szorítani. Egymásután érkeztek meg: sipeki *Balás* Lajos rozsnyói megyéspüspök, gróf *Zichy* Nándor, gróf *Zichy* Aladár ő felsége személyekörűli miniszter, gróf *Csekonic*s Endre és családja, örgróf *Pallavicini* Edéné, gróf *Cziráky-Almássy* Erzsébet, gróf *Cziráky* Antal és családja, gróf *Sztáray* Irma, gróf *Cziráky* Lujza, gróf *Vay* Péter apát apostoli protonotárius, a templomépítő bizottság több főúri hölgytagja és a papság nagy számban.

Ekkor már mozdulni sem lehetett a templomban. Sőt az utcára szorult tömeg miatt néha még a közlekedés is megakadt.

Pont negyed hatkor vonult ki a papság a ragyogó főoltár elé és a Szentlélek segítségül hívása után dr. *Prohászka* Ottokár székesfehérvári megyéspüspök lépett a szószékre s mindenkit elragadó, fönséges képekben gazdag beszédet mondott. Beszédét azzal kezdte, hogy a búcsúszó leszakadó szivek emlékét akarjuk legalább birni. Maga az Úr Jézus példáját adta az ember ezen vágyának, mikor az utolsó vacsorán az Oltáriszentséget szervezte: hogy el ne feledjék. A magyar nemzet nem akarta feledni szeretett királynéját, Erzsébetet — tehát emléket állít neki kőben, szoborban, de a hol a hit emel emléket, ott szívtelen szobor nem elég, az otthont állít, melyben ott dobog a Jézus szive, melyben Erzsébet lelke él. Reméljük örökké boldog — tehát örökimádkozó. Gondolatait a szónok ezután három megkapó képhez fűzte. Azt kívánta s fejtette ki, hogy legyen az Örökimádás-templom szentelt berek, őserdő, melyben Isten közelségét érzik meg a lelkek. Legyen hegy ebben a lapos világban, hegy, melyen az Istenimádó lelkek emelkednek s járnak. Legyen mélységes tengerszem, melynek mélysége huzza-vonzza az embert a mélyebb érzésbe, az elmélyedésbe s az alázatosság és irgalom mélységeibe.

A mély hatást tett szentbeszéd után *Prohászka* püspök a sekrestyébe ment, a hol magára öltötte az egyházi ruhákat és a segédlettel a főoltárhoz vonult, a hol lorettói litánia volt, melyet az apácák énekeltek.

A litánia után a Reparatrix-apácák leggyakoribb könyörgését, az engesztelő imát mondta el a püspök a néppel felváltva; majd ezután áldást adott az Oltáriszentséggel. Az Oltáriszentséget visszahelyezték a tabernáculumba és ezzel az első napra eső ájtatosságok véget értek.

A templom előtt még sokáig nagy tömeg tolongott, a mely csak akkor távozott el, midőn este lezárták a templomot. Mély áhitat szállta meg az embereket, midőn az Örökimádás-templom érczhangján először szólalt meg az esti Angelus.

A nagy napok.

A megállapított program szerint a templomszentelést háromnapis szentségimádás követte. A triduum második napján dr. *Városov* Gyula kalocsai érsek mondott ünnepélyes szentmisét. Az érsek kocsija pont kilencz órakor érkezett a templom kapuja elé, a hol dr. *Glattfelder* Gyula, a központi oltáregyesület másodigazgatója várta a segédlettel. Dr. *Városov* Gyula titkárával, dr. *Révay* Tiborral jött. A fogadás után az «Ecce Sacerdos Magnus» hangjai mellett vonult a főoltár elé, a hol rövid ima után a miséhez készült, melyet az érsek azon miseöltönyben celebrált, melyet Erzsébet királyné adományozott a ferenczvárosi plébániának. A díszes miseruhán a magyar korona is látható. A szentmisénél a következők segédkeztek a pontifikáló érseknek:

dr. *Révay* Tibor, dr. *Glattfelder* Gyula, *Fischer* Ágoston, *Reviczky* Aladár, *Makay* Lajos, *Hlavaty* József, *Jeszenszky* Kálmán, *Zboril* Albin, *Hévey* Gyula, *Harza* Lajos, *Kemenes* István, és a bécsi Pázmáneum több növendéke.

Mise előtt kitették az Oltáriszentséget, mely naponkint reggel 6 órától este 7 óráig lesz imádásra kitéve. Csütörtökön pedig éjjel is. A szentmise alatt a Reparatrix-apácák énekeltek.

A templom zsufolásig megtelt. Az első padokban megint nagyon sok főúri hölgyet láttunk. Ott voltak többek között: örgróf *Pallavicini* Edéné, gróf *Zichy* Nándorné, gróf *Csekonics* Endréné, özv. gróf *Károlyi* Istvánné, gróf *Cziráky* Antalné, gróf *Cziráky-Almássy* Erzsébet, özv. gróf *Korniss* Miklósné, gróf *Cziráky* Béláné, özv. gróf *Forgách* Józsefné, gróf *Cziráky* Lujza, özv. báró *Vécsey* Józsefné és mások.

A Katholikus Kör tagjai majdnem teljes számban voltak jelen

HEINRICH FERENCZNÉ,
a Központi Oltáregyesületi választmány tagja,
az Erzsébet-rend kitüntetettje.

dr. *Zsembery* István és dr. *Hindy* Zoltán vezetésével. A szentély előtt levő elzárt helyen pedig a Reparatrix-apácák térdeltek. Fél-tizenegy órakor ért véget a szentmise, a mely után imádásra kiteve maradt az Oltáriszentség.

Hódolat az oltár előtt.

Délután egynegyed hat órára volt kitűzve a szentbeszéd és az ájtatosság ideje, de a közönség már több órával előbb megtöltötte a templomot. A notabilitások közül megjelentek: sipeki *Balás* Lajos rozsnyói püspök, dr. *Várady* L. Árpád czimzetes püspök, gróf *Zichy* János, örgróf *Pallavicini* Endréné, gróf *Zichy* Nándorné, gróf *Csekonics* Endréné, gróf *Zichy* Livia, *Hadik-Barkóczy* grófné, br. *Vécsey* Eszter, br. *Vécsey* Józsefné és sokan mások.

A szentbeszédet dr. *Csernoch* János, csanádi megyéspüspök mondta. Nyugodt, meggyőző előadásban fejtegette az Oltáriszentség jelentőségét és azt, hogy mennyire szükséges, hogy az emberiség ezt a jelentőséget felfogja és átérezze. Az Egyház mutat példát. Az Oltáriszentség elé viszi minden dicsőségét, minden győzelmét és ott önti ki lelke bánatát is. Óriási ennek a szentségnek a hatalma, hiszen maga az Úr Jézus van benne.

Ez a templom nemcsak azért szent, mert az Egyház szertartásai szerint fel van szentelve, hanem mert benne lakik, a főoltár ormán trónol a szentségi Jézus. Megértették és átérezték az Oltáriszentség nagy jelentőségét azok, a kik e templom felépítésén buzgólkodtak. A szentektől vettek példát. Ezekkel szemben áll a nagy tömeg, a mely nem érti, nem látja a szentségi Jézust. Templomot, műépítményt, szép képeket és oszlopokat lát, de nem látja Jézust. Elfelejtí, hogy a tabernákulumban az Úr lakozik. Nagy czélt szolgál tehát ez a templom. A főoltár ormára helyezett Oltáriszentséggel az Úr Jézus örökös jelenlétét hirdeti. Az örökimádással ide, a hitélet eme góczpontjára tereli az emberek figyelmét. Más czélja is van. Az építők emléket akartak állítani Erzsébet királynénak. Méltó gondolat ez a nagy királynéhoz, a ki fájdalmában az Oltáriszentség előtt keresett enyhítőt. Szép gondolat, hogy a nemzet, mely királynéja halálával sebet kapott a szívében, sebet az Oltáriszentség elé viszi. Igazán szép és magasztos pedig akkor lesz ez az emlék, ha az ország minden bajában valóban itt fog menedéket keresni.

A szép beszéd után a püspök a sekrestyébe ment, a hol az egyházi ruhákat öltötte magára és segédletével a főoltár elé vonult. A fényes segédletben a következők vettek részt: Dr. *Várady* L. Árpád cz. püspök, *Kanter* Károly prelátus, apátplébános, dr. *Hanauer* Gyula, dr. *Robitsek* Ferencz, dr. *Glattfelder* Gyula, *Fischer* Ágoston, dr. *Saly* László, *Schmid* Gyula, *Reviczky* Aladár, *Makay* Lajos, *Harza* Lajos, *Zboril* Albin és több kegyesrendi papnövendék s valamennyien Szent Gellért utódával együtt mutatták be a magyar papság hódolatát az eucharistikus Üdvözítőnek.

Te Deum.

A templomszentelési triduumnak szeptember 10-én délután volt a befejezése. A zsufolásig megtelt templomban sipeki *Balás Lajos* rozsnyói megyés püspök mondott szentbeszédet. A szentbeszéden és ájtatosságon mágnáshölgyeink közül többen jelentek meg. Ott volt örgróf *Pallavicini* Edéné, gróf *Cziráky* Lujza, gróf *Cziráky-Almássy* Erzsébet, gróf *Almássy* Dénesné, gróf *Almássy* Emma, báró *Vécsey* Józsefné, báró *Vécsey* Eszter és mások.

Balás Lajos rozsnyói püspök magas szárnyalású beszédet mondott a templomnak a katolikus hívő életében való jelentőségéről. Lépésről-lépésre haladva bemutatta, hogy a katolikus hívő élete minden mozzanatára a templomból kap visszhangot. Születése után, lelkileg ott születik újra, ott kap táplálékot az Oltáriszentség alakjában. Ez erősíti, bátorítja a harczban és ez az, a mi mindig Krisztusra emlékezteti, a mi megszilárdítja katholicizmusát.

A templom a keresztény ember iskolája. Itt tanulja meg, hogy mi az élete célja. Az ember tulajdonképen a templomban érzi, hogy keresztény. Beszéde végén szép könyörgésben kérte az ég Urát, hogy azon imák közül, melyek e templomban mondatnak el, egy se maradjon meghallgatatlan. A szép beszéd után a püspök nagy segédlettel litániát tartott. *Balás Lajos*nak a következők segédkeztek: *Kanter* Károly pápai prelátus, *Porubszky* József csongrádi plébános, *Igez* Péter irsai és *Kokovai* János erzsébetfalvai plébánosok, valamint a szeptember 9-iki délutáni ájtatosságon segédkezők és *Bánáss* László egyetemi hittanhallgató.

A lorettói litánia után az ájtatosságok befejezéseül Te Deum volt, a mely után kitéve maradt az Oltáriszentség s előtte egész éjszakán át imádkozva a Maria Reparatrix apácák is hálát adtak az Örökimádás-templom királyának.

A kalocsai érsek ajándéka.

Az Erzsébet Örökimádás templomának fejedelmi ajándékáról szólnak soraink. Az adományozó Kalocsa lánglelkű érseke, a ki

KOCH FERENCZNÉ,
a Központi Oltáregyesület titkárnöje, a koronás
arany érdemkereszt kitüntetéttje.

mindig ott van, a hol segítségre van szükség és mindig akkor jön, midőn tényleg szükség van a segítő jobbra. Ilyenkor nem mérlegeli áldozata nagyságát, hanem tesz, mert látja, hogy tenni kell valamit. Dr. *Városy Gyula* kalocsai érsek az Erzsébet Örökimádás templomban a király jelenlétében megtartott Erzsébet-requiem után bejelentette a templomépítő bizottság elnökségének, hogy -szeptember 10-ének emlékére az Örökimádás-templom építési költségeinek fedezésére *tízezer koronát adományoz.*

Kitüntetések.

Az általános öröm közepette, mely a lelkeket az Örökimádás templom felszentelésekor elfogta, az elismerés nem feledkezett meg azokról, kik hosszú éveken át dolgoztak az Örökimádás-templom létesítésén.

Kohl Medárd püspök az Örökimádás templomának felszentelése után személyesen adta át a helyszínén *Kanter Károly* várbeli apátplébánosnak a *pápai prelá-tussá* történt kinevezéséről szóló okmányt. A kik látták a meglepetést szerző jelenetet, mind nagy örömmel teltek el, mert mindenki tudja, hogy az Örökimádás temploma felépülésének munkájában és érdemében *Kanter Károlyt* illeti az orosz-lánrész. *Kanter Károlynak* a budapesti katolikus hitélet fellendítésében, az oltár-egyletek szervezésében halhatat-

lan érdemei vannak s soha megfelelőbb alkalommal nem kaphatta volna az egyház fejétől a kitüntetést, mint akkor, midőn a hitélet gyújtópontjának, a legfölségesebb Oltáriszentségnek templomát szentelték föl.

Ő felsége a király az Örökimádás templom létesítőinek a következő kitüntetéseket adományozta: *Heinrich* Aladár budapesti nagykereskedőnek, a templomépítő munkálatok felügyelőjének és *Aigner* Sándor műépítésznek a harmadosztályú vaskoronarendet díjmentesen, *Kiss* Aladárné

Még 300.000 korona hiányzik a templomépítési költségek fedezésére! Jótevők adományáért esedezik az Örökimádástemplom ministránsa.

született *Tömöry* Gizellának, a budapesti Oltáregyesület alelnöknőjének és *Heinrich* Ferenczné született *Tömöry* Eugénia, a budapesti Oltáregyesület választmányi tagjának a másodosztályú Erzsébet-rendet, végül *Koch* Ferencznének, a budapesti Oltáregyesület titkárának a koronás arany érdemkeresztet.

Örömmel üdvözöljük az Örökimádás templomának megalkotóit és fáradhatatlan munkásait, kik áldozatkészségükkel fényes példáját adták a tettek katholicizmusának.

Erzsébet királyné emlékezete

Egy nemzeti történetírónk mondja, hogy királyaink emléke egy ezred-éven át olyan, mint a villám az égen, királynéink emléke pedig, mint a templom homályában lobogó csendes örök mécs. Az ő emlékük ápolja kiolthatatlanul a nemzeti kegyeletet sziveinkben. Ez a kegyelet hozta össze a magyar királyt és a magyar nemzetet Erzsébet királyné halálának tíz éves évfordulóján az Örökimádás templomában. Igazi nemzeti ünnep volt ez, mert vallásos érzés sugallta azt a király szívében és a nemzetében.

A szürke Üllői-út, a melyen máskor csak munkába siető embereket, nehéz teherkocsikat és masirozó katonákat látunk, néhány órára egészen megváltozott. A házakat lobogók, drapériák, a király és királyné képei díszítették; lenn az utczán pedig harminczezer ember tolongott. Ez az emberfal, mely a járdákon huzódott végig, az Örökimádás-templom környékén volt a legsűrűbb, a legvastagabb és felvonult egészen a budai várpalotáig. Az emberek már nyolcz-kilencz órakor az utczán álldogáltak, hogy jó helyet biztosítsanak maguknak. Tíz órakor már végleg elzárták a közlekedést. A villamos vasut forgalma is szünetelt és az Üllői-utat a körutig egészen elzárták. Csak a meghívottakat hozó kocsikat bocsátották át a kordonon. Az uttest mindkét oldalán, egészen fel a királyi várig díszruhás rendőrök álltak. A templom környékén pedig a lovasokkal együtt kordont vontak. A rend fentartásáról dr. *Boda* Dezső főkapitány és *Peregriny* Sándor rendőrtanácsos gondoskodtak. Tíz óra előtt már valóságos kocsi-tábor robogott az Örökimádás-temploma felé. Egymásután jöttek a főrangú meghívottak, püspökök, miniszterek, államférfiak, különféle egyházi méltóságok, katonák, politikusok és más előkelőségek. Az érkezőket a templom kapujában örgróf *Pallavicini* Edéné és gróf *Zichy* Nándor vezetésével a templomépítő bizottság tagjai fogadták. A mágnások nagyobbbrészt fekete díszmagyarban jelentek meg, feketére edzett karddal, ékszerek nélkül, csak magasabb rendjeleikkel. A katonai méltóságok teljes díszben, a politikusok pedig részben fekete szalonkabátban, részben díszmagyarban jelentek meg.

A főuri hölgyek rövid uszályos fekete ruhában, fekete kalappal jöttek a requiemre. Báró *Beck* Vladimír osztrák miniszterelnök az aranyhimzéses diplomáciai frakkban jelent meg. Báró *Burián* közös pénzügyminiszter fekete díszmagyarban volt.

Harangzugás jelezte dr. *Samassa* József biboros, a nyolczvanéves jubilárius egri érsek megérkezését. A biborost *Kanter* Károly apátplébános fogadta a templomban fényes segédlettel. A biboros, a ki *Ridárcsik* Imre és *Kriston* Endre titkáraival jött, az oltár előtt rövid imát végzett, azután magára öltve az előírt ruhákat, a szentélyben foglalt helyet és ott várta a király kocsija közeledésének jelzését.

Künn az utcán a templom előtt egészen a kocsitig puha bársonyszőnyeg volt terítve. A baloldali szárnyépület sarkában álltak a különféle díszruhás inasok és huszárok, baloldalon a rendőrség vezetői és nagy csapat detektív. Középen, a kapu előtt a templomépítő bizottság.

Az udvar.

Fél tizenegykor ritkulni kezdett a kocsitábor. A meghívottak nagyobb részt már együtt voltak. Pár perczel fél tizenegy után jelezték az első udvari kocsi közeledését. *József* főherczeg özvegye *Klotild* főherczegasszony jött leányával *Erzsébet* főherczegnővel. *Klotild* főherczegasszony fekete ruhát és fehér vászonnal szegett fekete főkötőt viselt. A főherczegasszony sokáig beszélgetett az építőbizottság tagjaival. Pár perc múlva már sereggestül jöttek az udvari fogatok. Megérkezett *József* főherczeg *Augusztia* főherczegasszonynyal. Utánuk jöttek gyermekeik: *Zsófia* főherczegnő és *József* Ferencz főherczeg. A kis főherczegek kezét fogtak az őket fogadó mágnásasszonyokkal, azután nevelőikkel bevonultak a templomba. Ezután egymás után jöttek: *Mária Valéria* főherczegasszony, utána férje *Ferencz Salvator* főherczeg két gyermekükkel, majd *Frigyes* főherczeg és *Izabella* főherczegnő egyik leányukkal. Utolsónak érkezett meg *Gizella* bajor herczegnő *Perfall* udvarnagygyal és *Rodics* udvarhölgygyel. A főherczegek és főherczegnők bevonultak a templomba, a hol a szentélyben foglaltak helyet.

Ezután már csak néhány kocsi érkezett és a rendőrség végleg el is zárta a közlekedést. Dr. *Samassa* József biboros az egész segédlettel a kapu elé ment és ott várta a királyt. A biboros segédletében voltak dr. *Párvy* Sándor szepesi püspök és dr. *Szmrecsányi* Lajos segédpüspök. Az apostoli keresztet régi szokás szerint az esztergomi káptalan legfiatalabb püspöktagja, dr. *Bogisich* Mihály vitte.

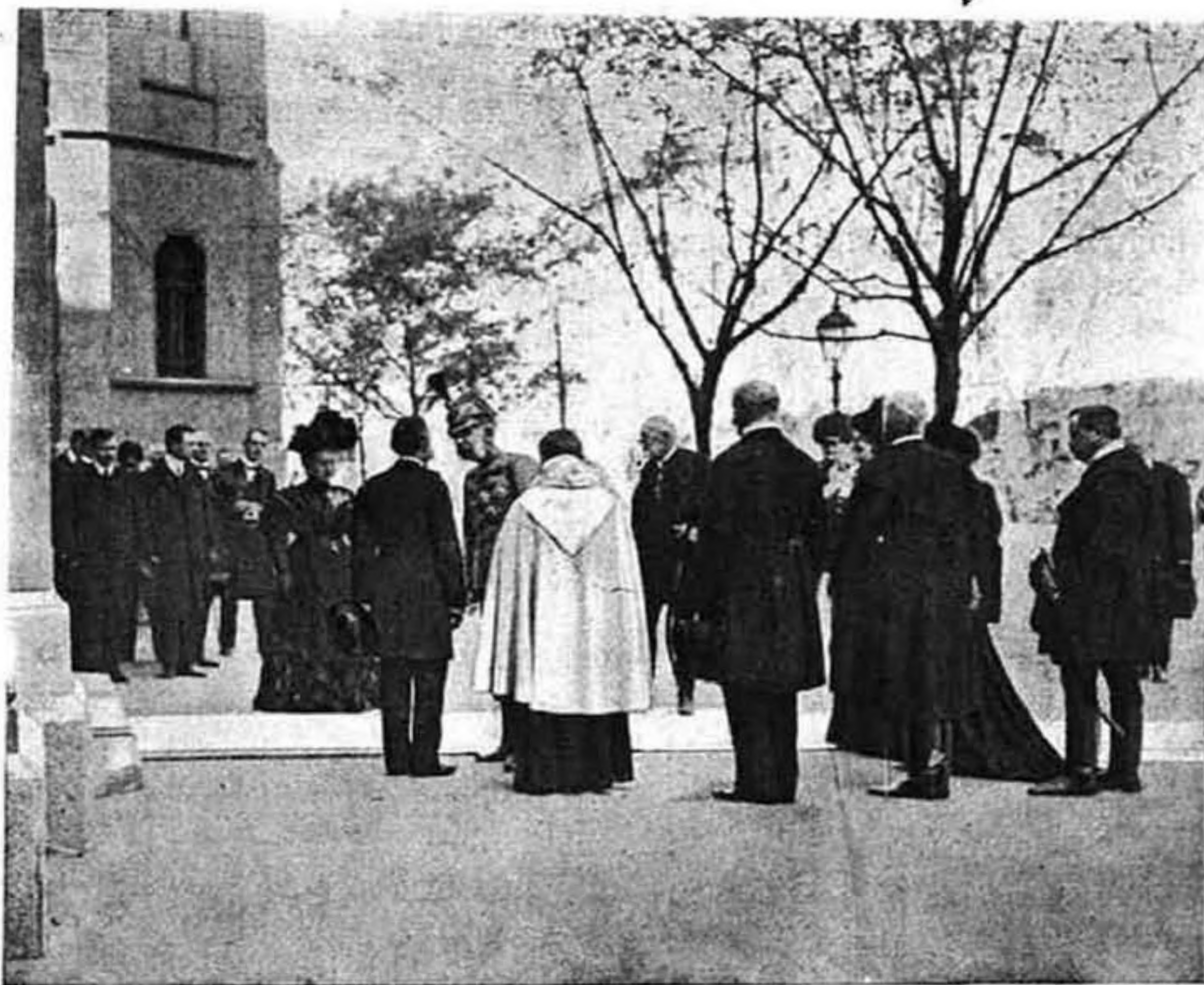
A király.

Pár perczel tizenegy óra előtt a templom kapuja elé vágatva érkezett egy lovasrendőr. Jelentette, hogy közeledik ő felsége kocsija. Né-

hány pillanat múlva már látható volt a nyitott udvari kocsi, melyben a király *Paar* gróffal ült. Az Üllői-uton valósággal végig zugott, dübörgött az éljen és hullámozó tengernek látszott a kalapját lengető hatalmas tömeg.

Harangzugás és éljenrivalgás közepette állt meg a király kocsija a templom előtt.

A király, a ki huszártábornoki egyenruhát viselt, láthatólag frissen és

A király Aigner Sándor műépítésszel beszélget. Balról Örgróf Pallavicini Edéné, jobbról P. Soós karmelita, Heinrich Aladár, Cziráky Antal gróf, gróf Cziráky Antalné, báró Sennyei Pálné, Cziráky Lujza grófnő és gróf Zichy János a templomépítő bizottság tagjai.

élénken szállt ki kocsijából. Kitünő színben volt és sokkal erősebbnek látszott, mint megérkezésekor a nyugati pályaudvaron.

A királyt a kocsinál az építőbizottság elnökei: örgróf *Pallavicini* Edéné és gróf *Zichy* Nándor üdvözölték. A király hosszasan beszélt mindkettőjükkel, ezután felnézve a templomra, így szólt:

— Hallottam, hogy az egész épület igen gyönyörű. Nagyon köszönöm, hogy boldogult nóm emlékére ezt a szép templomot felépítették.

Az építő-bizottság tagjai sorban állva várták a kapu előtt a királyt, a ki hosszabban beszélt gróf *Cziráky* Lujzával, báró *Sennyey* Pálnéval, gróf *Cziráky*-Antallal, gróf *Zichy* Jánossal. Majd *Heinrich* Aladárt és *P. Soós* István tartományi főnököt szólította meg. Valamennyiöknek elismerését fejezte ki fáradozásukért és buzgóságukért. Ezután *Aigner* Sándor műépítést, a templom tervezőjét mutatta be a királynak örgróf *Pallavicini* Edéné. A király mosolyogva beszélt *Aigner*rel.

— Nagyon szép a templom, de amint látom, nehéz volt ezt felépíteni.

— Igen felséges uram, nehéz volt, mert szűk volt a telek.

— Persze — felelte a király — így házak közé nehéz templomot építeni.

A király ezután felment a kapuhoz, ahol dr. *Samassa* József biboros szenteltvizet nyújtott. Harangzugás és orgonaszó mellett vonult végig a király a templomön, a hol mindenki felállva üdvözölte az uralkodót.

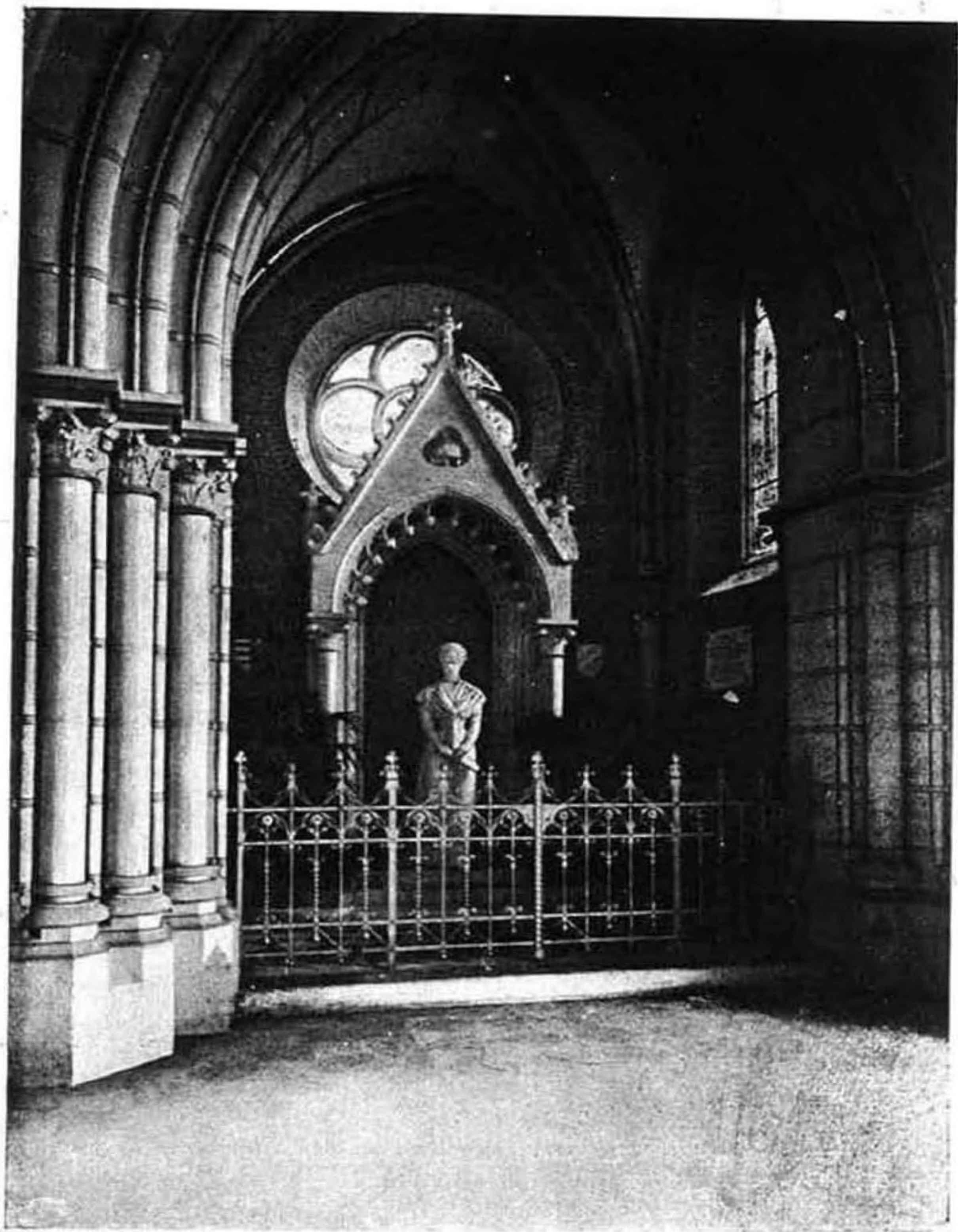
A szentély evangéliumi oldalán az oratórium közepén a fal feketével volt bevonva. Itt állt a király karosszéke és imazsámolya. Mindkettőt fekete lepel borította. Ide jött a király, dr. *Bogisich* Mihály pedig melléje állt az apostoli kereszttel.

A templomban.

A király helyén állva maradt és vele az összes megjelentek. Impozáns kép volt ez. Királyával együtt a magyar nemzet színe-java állt az Úr oltára előtt, hogy megboldogult királynéja lelkiüdvéért imádkozzon. Az uralkodó jelenlétében megszűnt a klauzura, s így a templomból a szentélyt elválasztó rácsot már az előző napon eltávolították. A szentélyben a király imazsámolya mögött a padokban ültek a főherczegek és főherczegnők. Az első padban *Klotild* főherczegasszony, *Gizella* és *Mária Valéria* főherczegnők ültek, azután jöttek a többiek és végül az utolsó padban a főherczegek. A jobboldali padokban a jelenlevő püspökök ültek: dr. *Városhy* Gyula kalocsai érsek, gróf *Csáky* Károly váczai püspök, gróf *Széchenyi* Miklós győri püspök, *Radnai* Ferenc besztercebányai, gróf *Zichy* Gyula pécsi, *Balás* Lajos rozsnyói, *Csernoch* János csanádi püspökök. *Firczak* Gyula munkácsi, dr. *Hosszu* Vazul lugosi, dr. *Radu* Demeter nagyváradi görög szertartású római katolikus püspökök; *Fehér* Ipoly pannonhalmi főapát, gróf *Batthyány* Vilmos segédpüspök, dr. *Kohl* Medárd felszentelt püspök és dr. *Várady* L. Árpád cz. püspök.

A szentély mellett levő oratoriumban az udvartartás tagjai foglaltak helyett. A főherczegnők mögötti székeken ültek örgróf *Pallavicini* Edénével és gróf *Zichy* Nándorral élükön az építőbizottság tagjai.

A templom főhajójában a leczke-oldalon ültek: Dr. *Wekerle* Sándor és báró *Beck* Vladimir miniszterelnökök, báró *Aehrenthal* külügyminiszter,

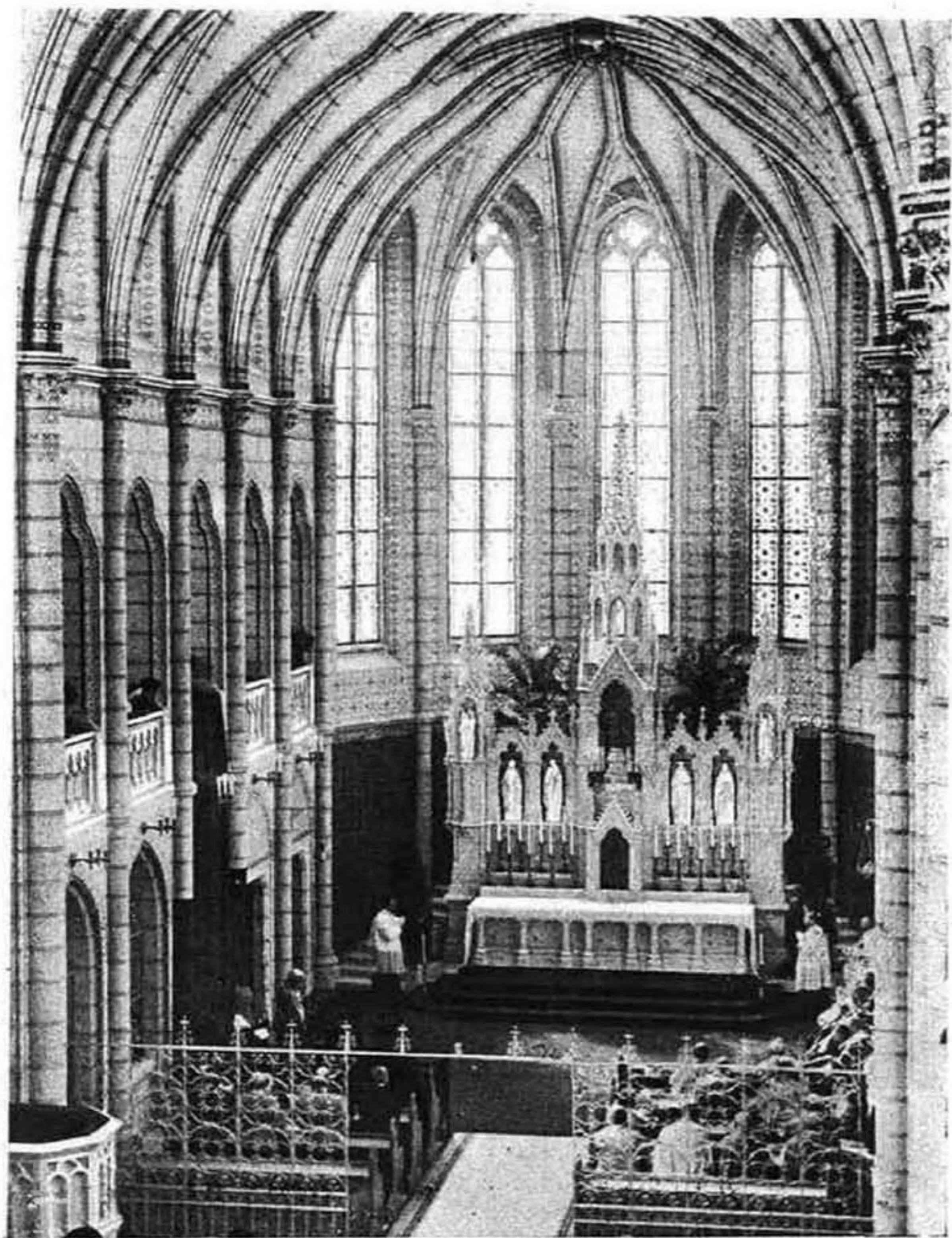

Erzsébet királyné emléke

báró *Burián* közös pénzügyminiszter, gróf *Zichy* Aladár a király személye körüli miniszter, lovag *Koritovszky* osztrák pénzügyminiszter, gróf *Andrássy* Gyula, gróf *Apponyi* Albert, *Jekelfalussy* Lajos, *Darányi* Ignác, *Günther* Antal és *Josipovich* Géza miniszterek, hőtendorfi *Conrad* Ferencz táborszernagy, a vezérkar főnöke, gróf *Beck* bécsi hadtestparancsnok, báró *Rauch* Pál horvát bán, gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy, gróf *Dessewffy* Aurél a főrendiház elnöke, *Justh* Gyula a képviselőház elnöke, *Rakovszky* István és *Návay* Lajos a képviselőház alelnökei, *Wlassics* Gyula a közig. bíróság elnöke, gróf *Festetich* Tasziló királyi főudvarmester, gróf *Bánffy* György királyi főajtónállómester, gróf *Csekönics* Endre királyi főasztalnokmester, gróf *Apponyi* Sándor királyi főkamaramester, gróf *Széchenyi* Béla koronaőr, *Esterházy* Alajos herceg, a m. kir. testőrség kapitánya, báró *Fejérváry* Géza a darabont testőrség kapitánya, *Littke* Ágost altábornagy, a darabont testőrség alkapitánya, gróf *Hadik* János és *Bezerédj* Viktor államtitkárok, *Esterházy* Miklós herceg, gróf *Zselénski* Róbert, gróf *Andrássy* Géza, gróf *Zichy* Rafael, gróf *Üexküll-Ghyllenband* budapesti hadtestparancsnok, *Surányi* altábornagy budapesti térparancsnok, a tábornoki kar tagjaival, *Fontenay* vicomt budapesti francia főkonzul, *Szalay* Imre a Nemzeti Múzeum igazgatója, *Boda* Dezső főkapitány, gróf *Széchenyi* Viktor, gróf *Almássy* Imre főispánok, *Fülepp* Kálmán főpolgármester, *Bárczy* István polgármester, *Vaszilievits* János alpolgármesterrel, *Almády* Géza, *Melly* Béla és *Piperkovits* Bátor tanácsnokokkal, *Székely* István, a Tudományegyetem rector magnifikusa *Dudek* János dékánnal, *Walther* Gyula, a központi szeminárium kormányzója, dr. *Giësswein* Sándor kanonok, országgyűlési képviselő, *Wartha* Vincze, a kir. József-Műegyetem rektora, *Hutyra* Ferencz, az állatorvosi főiskola rektora, gróf *Edelsheim-Gyulai*, gróf *Vay* Péter pápai protonotárius, *Korányi* Frigyes főrendiházi tag, gróf *Andrássy* Géza, gróf *Karácsonyi* Aladár, báró *Gerliczy* Ferencz, gróf *Mailáth* György, gróf *Batthyány* Iván, *Szölgémi* Ferencz, a Ferencz József-intézet kormányzója, dr. *Zsembery* István és dr. *Hindy* Zoltán, az Egyetemi Kórházegyesület elnökei.

Az evangélium oldalon a hölgyek ültek. Mánásvilágunk hölgytagjai majdnem teljes számmal voltak jelen. Valóban lehetetlen volt megjegyezni, hogy kik voltak ott. A padokban láttuk a *Zichy*, *Mailáth*, *Károlyi*, *Wenckheim*, *Erdődy*, *Hunyadi*, *Andrássy*, *Szapáry*, *Csekönics*, *Festetich*, *Batthyány*, *Eszterházy*, *Karácsonyi*, *Cziráky*, *Almássy* s más grófi családokat.

Ott voltak az Erzsébet hölgybizottság tagjai, élükön gróf *Teleki* Sándorné és *Emich* Gusztávné elnökök, továbbá *Pápay* Istvánné, néhai *Pápay* István kabinetirodai főnök özvegye és teljes számban a főuri hölgyvilág tagjai.

Ünnepélyes requiem Erzsébet királyné halálának tízéves évfordulóján.
A kyrie.

A karzatokon az Oltáregyesület választmányi és más hölgytagjai foglaltak helyet. Itt, a sok díszes, drága ruha között két parasztruhát is láttunk. Ott a mágnásasszonyok között térdelt két egyszerű parasztasszony is.

A requiem.

A mint helyére ért a király, megkezdődött a gyázmise, melyen dr. *Samassa* József biboros egri érsek pontifikált. Felbugott a «Requiem aeternam» mély fájdalmú, impozánsan szomorú dallama és a pontifikáló püspök a lépcsőima után felment az oltárhoz, hogy könyörögjön a boldogult Erzsébet királyné lelkiüdvéért. A biboros azon gyázmiseruhát viselte, melyet *Klotild* főhercegnő készített és adományozott az Örökimádás templomának. *Samassa* biborosnak nagyszámú papság segédkezett. A segédletben dr. *Párvy* Sándor szepesi püspökön és dr. *Szmrecsányi* Lajos segédpüspökön kívül a következők vettek részt. Ceremoniárius: *Kanter* Károly prefátus. Diaconusok: Dr. *Robiczek* Ferencz központi papneveldei alkormányzó, dr. *Hanauer* István papneveldei lelkiigazgató; dr. *Glattfelder* Gyula papneveldei tanulmányi felügyelő és *Schmidt* Gyula hittanár. Librifér: *Ridártsik* Imre t. kanonok, bibornok-érseki titkár. Infulisták: *Kriston* Endre bibornok-érseki titkár, dr. *Stukner* János püspöki titkár és dr. *Saly* László szent Imre kollegiumi felügyelő. Bugifer: *Fischer* Ágoston a Jó Pásztor intézet igazgatója. Thuriferek: *Reviczky* Aladár lazarista atya és *Zboril* Albin hitoktató. Acolytusok és Lotorok: *Harza* Lajos hitoktató, *Hlavathy* József a szent István kórház lelkésze, *Makay* Lajos és *Hévey* Gyula.

A király egészen az evangélium utánig állva hallgatta a misét. Evangélium után leült. Sanctus-tól Agnus Dei-ig térdelt és ezután újra állt.

Mise alatt a Reparatrix-apácák énekeltek. Katafalk nem volt felállítva és az absolutio is elmaradt s így a requiem háromnegyed tizenkét órakor végződött.

A király búcsuja.

A mise után a király felkelt és az oltár felé ment. Dr. *Samassa* József biboros eléje sietett. A király megkérdezte a biborost, hogy nem fárasztotta-e ki a szertartás?

— Nem felség! — felelte *Samassa*.

— Hogy szolgál az egészsége? — kérdezte a király.

— Köszönöm felség, jól érzem magamat.

— Most én is elég jól vagyok — mondotta a király.

Azután a főoltárt tekintette meg. Néhány lépést tett jobbra és hosszasan szemlélte a szép oltárt, mely az ő ajándéka.

— Nagyon szép mű. Igazán büszke vagyok az oltáromra. Nagyon szép.

Ezután Samassához fordult:

— Most bemegyek. Beszélgetni egy keveset.

Örgróf *Pallavicini* Edéné vezetésével a sekrestyébe indult és intett a főhercegeknek, hogy kövessék. Megnézte a zárda kertjét, azután a klauzurába ment. Itt bemutatták a királynak a Maria Reparatrix-apáczák tartományi főnöknőjét, *Maria de Jerusalem* anyát és a zárdafőnöknőt *Maria de la Salette* anyát. Ezután visszatértek a templomba. A király részletesen megnézte a templomot. Nagyon tetszett neki az egész templom és többször mondotta örgróf *Pallavicini* Edénének és gróf *Zichy* Nándornak:

— Nagyon szép templom. Igazán örülök, hogy felépítették.

A főhercegekkel és a kísérettel ezután a templom előcsarnokába ment. Itt Erzsébet királyné szobrát nézte meg. Lassan, jobbra és balra köszöngetve jött az előcsarnokba és amint meglátta a szobrot, megállt. Megilletődve nézte fenséges neje képmását. A királyt láthatólag nagyon meghatotta a szép szobor. Közelebb jött és karjait lebocsátva, ujjait összeszefűzve elmerengve állt a fülke vasrácsa előtt, majd örgróf *Pallavicini* Edénéhez fordult és ellágyult hangon mondotta:

— Ez igazán szép. — Azután újra a szobor felé fordult és mintegy magában ismételte:

— Nagyon szép.

Majd néhány lépésnyire távolodva a szobortól, *Gizella* és *Mária Valéria* főhercegnőkhöz ment.

A király ezután újra szétekintve a templomon, elbucsuzott a jelenlevőktől és Samassával beszélgetve újra nagyon dicsérte a templomot, majd szenteltvizet vett a biborostól és meghintve magát, lassú lépésekkel kocsijához ment. Harsogó éljenriadalom követte a felséges uralkodót, ki még egyszer visszatekintett a remek alkotásra, melyet egy eszményekért lelkesedni tudó nemzet állított felejtethetlen királynéjának. Minkünk pedig úgy tűnt fel, hogy a nagy királyné alakja megszólalt volna, hogy újra elrebegje azt az imát, melyet ő maga édes verssorokba öntve egy alpesi kápolna falaira írt, s melynek végső szavai hazánk védőasszonyához, Szűz Máriához esedezve ezen fohászba törnek ki:

Oh véd e drága fészket itt
Ha zúg vihar, veszély.
Tebenned bíznak híveid
Jó égi Szűz segélj!

Epilogus

HELEJTHETETLEN emlékü királynénk halálából a nemzetre élet áradott. Boldog öntudattal hirdetjük, hogy áll az Örökimádás temploma. A nagy királyné emléke az élet forrásához az imádandó Oltáriszentséghez vezette a nemzetet. Diadallal kísértük az oltár trónusához az eucharisztikus Üdvözítőt s buzgó imával kezdtük meg azt a kort, mely a keresztény Magyarország életében egy új korszakot fog jelenteni. Az ünnep elmúlt s imára kulcsolt kezeink munkára készek, vasmarokkal kell hozzálátnunk nemes feladatunk teljesítéséhez. Legelső teendők az áldozatkészség. Az Örökimádás templom építési költségeinek fedezésére még 300.000 korona hiányzik, ezt kell minél előbb összeteremtenünk. Az áldozni tudó buzgalom megteremti azt annál is inkább, mert mindannyian tudjuk, hogy sajátunkról van szó, az Örökimádás temploma mindnyájunknak édes otthona. Nemzeti szentély, melynek föltörő oltárán a vallásos buzgalomnak és hazafiúi kegyeletnek lángja ég. Édes otthon, mely meleget ad a szívnek, éltető örömet a léleknek. Otthona első sorban a magyarországi papságnak, mely innen fog apostoli buzgalmat meríteni. Találkozzanak itt minél többször Magyarország papjai, mert az *eucharisztikus papi értekezletekből* áldás fog a hívőkre is származni. Itt kössük meg a *gyakori áldozás ligáját*. Legyen az Örökimádás temploma és a hazai oltáregyesületek központja *vallásos irodalmunknak* is tűzhelye. Meg kell alapítanunk az *eucharisztikus könyvtárt* s itt gyűjtsük össze mindazt, a mit a tudomány és a buzgalom az Oltáriszentségről megírt. E könyvtárban buvárkodók sok kérdésre fognak feleletet kapni és sok kérdést fognak maguk is megoldani. A magyarországi oltáregyesületek központja *irodalmi központ* lesz s a szó hatalmās erejével fogja az Oltáriszentséget a katolikus öntudat megteremtőjét hirdetni. Föl kell lendíteni lapunkat az *Örökimádás-t*, hogy az a magyar eucharisztikus világnak összekötő kapcsa legyen, az eucharisztikus sajtó érdekében pedig föl kell állítanunk az *eucharisztikus nyomdát*, hogy innen terjeszthessük lapjainkat, eucharisztikus népiraitainkat, hitvédelmi füzeteket, itt állíthassuk össze eucharisztikus mozgalmaink és egyleteink *statisztikáját*, itt nyomathassuk a hazai oltáregyesületek és szentségi társulatok *évkönyveit* és egyéb kiadványait. Ez létre fogja hozni a *magyarországi oltáregyesületeknek* szolidáris együttműködését és pezsgő életet fog önteni szentségi társulatainkba. A magyarországi oltáregyesületek központja a jövő évben *félszázados jubileumát* ünnepli, ezt az *oltáregyesületek országos kongresszusával* kell megünnepelnünk és egyszersmind azon munkálkodnunk, hogy a *nemzetközi eucharisztikus kongresszust* a közel jövőben Magyarország fővárosában tartsuk.

Öntudatos lélekkel hirdethetjük, hogy megkezdődött a Duna mellett az eucharisztikus renaissance kora. Anonymus, a nemzet krónikása, ki az Örökimádás templom fényében a városligeti táborba fölvonulni látta a tette kész magyar katholicizmust, hazánk történetének egy új lapját kezdette meg s érczbetükkel véste rá a nemzeti történelem márványlapjára:

CHRISTUS VIVIT! CHRISTUS REGNAT! CHRISTUS IMPERAT!

AZ ÖRÖKIMÁDÁS

9—10. SZÁMA GYANÁNT KIADOTT EMLÉKFÜZETNEK

TARTALMA:

	Oldal
Örökimádás temploma. <i>Szepessy László</i>	257
Memoriae. <i>Dr. Glattfelder Gyula</i>	258
A Központi Oltáregyesület... ..	265
Maria Reparatrix	270
Az Örökimádás-zárda	274
Az Örökimádás-templom művészete	279
Az Örökimádás-templom fölszentelése	299
Az ünnepségek	304
Erzsébet királyné emlékezete	311
Epilogus	320

1908

Évi előfizetés 3 korona.

1908